

ČASOPIS
GRÉCKOKATOLÍCKEJ CIRKVI

2. jún 2024

ΒΕΡΝΑ
11

Slovo

Tituly svätých

OD BOHORODIČKY PO MUČENÍKOV

Počúvate slovenské vysielanie Rádia Vatikán

ROZHOVOR S OTCOM MARTINOM JARÁBEKOM

Arcibiskupi na túrach

TURISTICKÉ DNI V PREŠOVE A V KOŠICIACH

3 SVÄTÝ OTEC

Prvá indiánska svätica
– sv. Kateri Tekakwitha

4 TÉMA

Tituly svätých (1)

8 ROZHOVOR

Počúvate slovenské
vysielanie

10 IKONA

Iverská ikona
Bohorodičky (2)

13 PRÍBEH

Na zastávke

14 ROZHOVOR

Veselý dom z konope

16 RODINA

Všetko sa začína v nás,
tu a teraz

Iný život

Potrebuje láska
pravidlá? (8)

24 SPOLOČNOSŤ

Rušenie kresťanských
politikov

26 UDALOSŤ

Arcibiskupi na túrach

KDE ŤA ĽUDIA BERÚ...

» Juraj GRADOŠ

Asi všetci poznáme pieseň *Láska, Bože, láska*. Ak sa pozriem na dnešnú slovenskú spoločnosť, tak musím so zvedavosťou pokračovať – „kde ťa ľudia berú“. Lebo medzi nami je rok čo rok menej lásky. Stráca sa v priateľstvách, stráca sa v rodinách. Akoby sme zabúdali milovať. A to aj napriek tomu, že po láske túžime všetci. Chceme byť milovaní.

Prvým predpokladom lásky je byť tolerantný. Nechať druhého slobodným, nespútať ho. Láska bez slobody je žiarlivou láskou, privlastnením si niekoho. A to nie iba vo fyzickom zmysle, ale aj v duchovnom. Každý máme svoje názory. Nerešpektovať právo druhého človeka na vlastný názor je ukážkou snahy o totalizmus. A to aj vtedy, ak je jeho názor v protiklade s našim. A aj keď nám ubližuje.

To, čo máme na Slovensku, nie je o politikoch. Je to o nás, o Slovákoch, Maďaroch, Rusínoch... Nielenže sa nevieme milovať navzájom, my sa nevieme ani tolerovať. Iba sa trpíme. Keby sme mohli, tak by sme... A to prenášame i do ďalších rovín, nielen do národnostnej. I v náboženskej, svetonázorovej. Paradoxom je, že hoci sú kresťanstvo a liberalizmus vzájomne v protiklade, v skutočnosti majú prienik – slobodu myslenia jednotlivca, slobodu svetonázoru. A preto je nepochopiteľné, ak sa kresťania alebo liberáli správajú totalitne.

Táto absurdita platí aj v politickom živote. Už niekoľko rokov badať na Slovensku vyostrovanie dvoch táborov – pravice a ľavice. Mohli by sme povedať prívržencov súčasnej a minulej vlády. Bolo to vidno v parlamentných voľbách i v tých prezidentských. Občania Slovenska sú v tomto svojom názore skoro rozpoltení. Takáto situácia v politickej nekultúrnosti, ktorú tu máme, zákonite vedie k vybičovaniu emócií, k vzájomnej nenávisti. A tak sa deti stavajú proti rodičom. Muž proti žene. Mladí proti starším. Sused proti susedovi. Východ proti západu, sever proti juhu. Ak však nenávisť dozreje, splodí zlo. Nemôže splodiť nič iné – ona sama je zlom.

No národ, ktorý povstane proti sebe samému, sa zničí. Každá vnútorne rozdelená spoločnosť zanikne. Rozpadne sa. A civilizácia s ňou. Prečo? Lebo už dlhšie v nej žije rakovina. Stravuje ju a otravuje. Lebo tam, kde nieto lásky, sa udomáčuje nenávisť. Kde nieto odpustenia, rastie

freepik.com

hnev a každá zloba. Bez požehňavania zostane iba prekliatie. Čo keby sme sa zastavili? Čo keby sme sa konečne začali nielen modliť *Otče náš*, ale mu i rozumieť a žiť ho? Čo keby sme želali a dovolili robiť iným to, čo chceme pre seba? Byť slobodní. Nebyť obmedzovaní. A byť milovaní. Ale možno je to iba moja utópia. No kiež by som sa mylil.

Gradoš

Recyklujte tento časopis: DARUJTE HO PRIATEĽOM.

young-catholic.com

PRVÁ INDIÁNSKA SVÄTICA – SV. KATERI TEKAKWITHA

» Marek BARAN

V cykle katechéz o nadšení pri ohlasovaní dobrej zvesti pápež František predstavil indiánsku sväticu sv. Kateri.

V pokračovaní našej katechézy na tému apoštolskej horlivosti sa dnes pozrieme na svätú Kateri Tekakwithu, prvú kanoizovanú rodáčku zo Severnej Ameriky. Narodila sa okolo roku 1656 v dedine na severe štátu New York a bola dcérou nepokrsteného náčelníka Mohawkov a kresťanskej matky z kmeňa Algonkinov, ktorá Kateri naučila modliť sa a spievať Bohu hymny. Takto sa skutočne začína evanjelizácia a nezabúdajme na to, že viere vždy odovzdávajú matky a staré matky v nárečí. Evanjelizácia sa často začína ta-

kýmto spôsobom: jednoduchými, malými gestami, keď rodičia pomáhajú svojim deťom naučiť sa hovoriť s Bohom v modlitbe a rozprávajú im o jeho veľkej a milosrdnej láske. Takto boli položené základy viery pre Kateri a často aj pre nás.

Keď mala Kateri štyri roky, jej ľud postihla ťažká epidémia kiahní. Obaja jej rodičia a mladší brat zomreli a samotnej Kateri zostali jazvy na tvári a problémy so zrakom. Odvtedy musela zápasiť s mnohými ťažkosťami: určite fyzickými v dôsledku kiahní, ale aj s nepochopením, prenasledovaním a dokonca vyhrážkami smrťou, ktorým čelila po svojom krste na Veľkonočnú nedeľu v roku 1676. To

všetko v Kateri vzbudilo veľkú lásku ku krížu, vrcholnému znaku Kristovej lásky, ktorý sa za nás obetoval až do konca. Svedectvo evanjelia nie je len o tom, čo je príjemné. Treba aj vedieť znášať svoje každodenné kríže s trpezlivosťou, dôverou a nádejou. Život Kateri Tekakwithy nám ukazuje, že každá výzva sa dá prekonať, ak otvoríme svoje srdce Ježišovi, ktorý nám udeľuje potrebnú milosť. Trpezlivosť a srdce otvorené Ježišovi, to je recept na dobrý život.

Po krste sa Kateri musela uchýliť medzi Mohawkov do jezuitskej misie neďaleko mesta Montreal. Tam sa každé ráno zúčastňovala na svätej omši, trávila čas v adorácii pred Najsvätejšou sviatosťou, modlila sa ruženec a žila kajúcny životom. Tieto jej duchovné praktiky zapôsobili na všetkých v misii a rozpoznali v Kateri svätosť, ktorá bola príťažlivá, pretože pramenila z jej hlbokkej lásky k Bohu. Zároveň učila deti z misie modliť sa a neustálym plnením svojich úloh vrátane starostlivosti o chorých a starých dávala príklad pokornej a láskyplnej služby Bohu a bližnému. Viera sa vždy prejavuje v službe. Viera neznamená líčiť svoju dušu mejkapom, ale slúžiť. Hoci Kateri povzbudzovali, aby sa vydala, ona namiesto toho chcela svoj život úplne zasvätiť Kristovi. Keďže nemohla vstúpiť do zasväteného života, 25. marca 1679 zložila sľub večného panenstva. Toto jej rozhodnutie odhaľuje ďalší aspekt apoštolskej horlivosti, ktorú mala: úplnú oddanosť Pánovi.

Drahí bratia a sestry, život Kateri je ďalším svedectvom toho, že apoštolská horlivosť predpokladá jednak spojenie s Ježišom, živé modlitbou a sviatosťami, ako aj túžbu šíriť krásu kresťanského poslania prostredníctvom vernosti svojmu konkrétnemu povolaniu. Katerine posledné slová sú krásne, pred smrťou povedala: „Ježišu, milujem Ťa.“ Čerpajme silu od Pána, ako to robila svätá Kateri Tekakwitha, a učme sa aj my konať obyčajné skutky neobyčajným spôsobom, a tak každý deň rásť vo viere, láske a horlivom svedectve o Kristovi. Nezabúdajme, že každý z nás je povolaný k svätosti, ku každodennej svätosti, k svätosti bežného kresťanského života. Každý z nás má toto povolanie, a preto pokračujme na tejto ceste. Pán nás neopustí. (úryvok z katechézy z 30. augusta 2023)

Na sviatok Nanebovstúpenia Pána Svätý Otec František povzbudzuje: „My Cirkev sme práve tým telom, ktoré Ježiš po vystúpení do neba ťahá so sebou akoby po lane. Je to on, kto nám svojim slovom a milosťou sviatosťou odhaľuje a sprostredkúva krásu vlasti, ku ktorej smerujeme. Dobre počúvajte: Krok za krokom, stupienok za stupienkom nám Ježiš ukazuje cestu. Aké sú to kroky, ktoré treba robiť? Dnešné evanjelium hovorí: ‚Hlasať evanjelium, krstiť, vyháňať zlých duchov, čeliť hadom, uzdravovať chorých‘ (porov. Mk 16, 16 – 18); skrátka, konať skutky lásky: dávať život, prinášať nádej, strániť sa všetkej zloby a úbohosti, na zlo odpovedať dobrom, byť nablízku tým, čo trpia. Toto je ‚kráčanie krok za krokom‘. A čím viac to robíme, čím viac sa nechávame premieňať Duchom Svätým, čím viac nasledujeme jeho príklad a čím viac ako v horách cítíme, že vzduch okolo nás sa stáva ľahkým a čistým, obzor širokým a cieľ blízky, tým viac sa slová a gestá stávajú dobrými, myseľ a srdce sa rozširujú a dýchajú.“ (Marek Baran)

squarespace-cdn.com

TITULY SVÄTÝCH (1)

» Michal BUČKO

Ku ktorému svätému by sme sa mali modliť najviac? Ktorý svätý je najlepší a najsilnejší? Ktorý je náš a ktorý už nie? Tieto a podobné otázky ma kedysi zaskočili rovnako ako možno niektorých, ktorí čítajú tieto riadky. Vieme totiž, že modlitba patrí v prvom rade Bohu, on je jediný, ku komu sa v konečnom dôsledku obraciame o pomoc a koho oslavujeme. On je prvý, ktorý je svätý a od neho pochádza všetka svätosť.

Vzťah k Bohu a k jeho svätým tak nemožno považovať za akúsi športovú fanklubovú skupinu a už vôbec nie za nejaký systém titulov akademickej obce. Skupiny svätých, ktorí tvoria každodennú spomienku v našom cirkevnom kalendári, majú byť pre nás skôr inšpiráciou, že byť s Bohom a v Bohu sa dá, a že sa to dokonca oplatí. Preto sa na svätých obraciame v modlitbách, aby sme sa tým prihlásili k ich životu, k ich vyznaniu, a tak našli ten správny smer v duchovnom živote. Práve preto má Cirkev rôzne kategórie svätých a dáva im rôzne tituly, aby bolo možné vidieť a vedieť, v čom vynikali

a čím sa preslávili, odkiaľ pochádzali a ako slúžili kresťanskému spoločenstvu. V našom jazykovom prostredí však chýba komplexná zbierka životov svätých našej Cirkvi. To je azda dôvod, prečo sa niekedy stretávame s názorom revidovať svätých v našom cirkevnom kalendári, keďže väčšinu z nich nepoznáme a ich životy sú pre nás často veľkou neznámou.

PRESVÄTÁ BOHORODIČKA A SVÄTÝ JÁN PREDCHODCA

Na prvom mieste pri spomienke na svätcov stojí Bohorodička. Najlepšie to vidno

na tzv. ikone *deesis*, kde stojí po pravici Krista a prihovára sa za každého veriacoho – odtiaľ je aj názov ikony *Prošba*. Cirkev jej dáva viaceré tituly a prívlastky – presväta, prečistá, preblahoslavená a slávna. Tieto oslovenia sa veľmi často objavujú v liturgickom slávení, no existujú aj označenia Bohorodičky, najmä v ikonografii, kde sa zvykne nazývať *Láskavá*, *Trpiaca*, *Sedembolestná* a podobne. Tieto prívlastky slúžia predovšetkým na vyjadrenie jej výnimočnosti a nepochybne aj toho, že Mária prevyšuje všetkých svätých spomedzi ľudí, ba označenie *širšia než nebesia* či *čestnejšia ako cherubíni* a *neporovnateľne slávnejšia ako serafíni* kladie jej svätosť nad duchovné anjelské bytosti. Tituly *Vládkyňa* či *Kráľovná* poukazujú na to, že ona v prvom rade premočila hriech skrze Božiu milosť, s ktorou spolupracovala, a môže tak pomáhať nám, a učiť nás, preto je niekedy zobrazená na kráľovskom tróne ako *Matka Kráľa*, stále pripravená načúvať a pomáhať. Starobylý titul Bohorodička, z gréckeho *Theotokos*, Cirkev používa veľmi často na vyjadrenie viery, že Mária porodila Ježiša Krista – Boha i človeka

v jednej osobe – a predsa zostala vždy pannou, čo je znova titul vyhradený výlučne pre Bohorodičku ako vyjadrenie viery v jej večné panenstvo. Takto Mária stojí v popredí zástupu svätých ako svätá v tom najvyššom zmysle slova.

Z druhej strany Kristovho trónu stojí, ako ho Cirkev nazýva, slávny prorok – úctyhodný Ján, Predchodca a Krstiteľ. Je zrejme, že aj jeho život sa stal slávnym, pretože pripravil cestu Mesiášovi. Pripravil mu cestu, preto Predchodca, a pokrstil svojho bezhrišneho Pána a Boha v rieke Jordán, preto Krstiteľ. Samotný Kristus o ňom povedal: „Medzi tými, čo sa narodili zo ženy, nepoval nik väčší ako Ján Krstiteľ.“ Pamiatka na svätého Jána Predchodcu sa koná spravidla každý utorok a okrem toho má niekoľko sviatkov počas roka. Presvätá Bohorodička a svätý Ján Predchodca sú tak prvými, ktorí prosia pred trónom Ježiša Krista.

Ikona Krista ako vinná | vikimedia.com

ANJELI

Hneď za týmito dvoma veľikánmi svätosti je vhodné spomenúť anjelov, čiže Božích poslov – veď slovo anjel znamená práve posol. Azda najobľúbenejšími sú svätý Michal a svätý Gabriel, no vieme, že týchto bytostí bez tela, duchov, ktorí slúžia Bohu, je nespočetné množstvo a majú rôzne podoby a stupne, ktorých je podľa tradície zachytené u Dionýza Areopagitu deväť – *anjeli, archanjeli, tróny, panstvá, kniežatstvá, mocnosti, sily, mnohokí cherubíni a šestorokridli serafíni*, ako sa to spomína v božskej liturgii. Pamiatka na anjelov sa koná zvyčajne každý pondelok a osobitný sviatok majú 8. novembra podľa čísla deväť, keďže november bol v starom rímskom kalendári deviatym mesiacom.

APOŠTOLI A APOŠTOLOM ROVNÍ

Nepochybne veľmi významnou skupinou svätcov sú apoštoli. Ich spomienka sa koná každý štvrtok spoločne so svätým Mikulášom, a okrem toho majú niekoľko osobitných sviatkov počas roka. Ich miesto v Cirkvi je nenahraditeľné a predstavujú akýchsi vyslancov Krista, ktorí prinášajú jeho evanjelium národom, a to nielen v nejakých spomienkach z dávnej histórie, ale ich slová sú dodnes v kresťanských spoločenstvách živé a pulzujúce. Sú to poslovia dobrej zvesti a od prvopočiatkov kresťanstva mali výsadné postavenie v jednotlivých cirkvách. Cirkvi, ktoré založil niektorý z apoštolov, si dodnes

veľmi úzkostlivo zachovávajú pamiatku na svojho apoštola. Je zaujímavé vidieť, s akou úctou kresťania chránia ich ostatky až do dnešných dní. Alexandrijská cirkev si úzkostlivo chráni pamiatku na apoštola a evanjelistu Marka. Antiochijská cirkev sa odvoláva na apoštola Petra. Konštantínopolská cirkev si chráni pamiatku na svojho apoštola Andreja. V Ríme sa dodnes veriaci uberajú k hrobu svätého Petra a podobne to je a bolo aj v iných cirkvách. Konštantínopolská cirkev – hoci získala významné postavenie vďaka tomu, že tu sídlil cisár a senát – robila všetko preto, aby získala ostatky svätého Jána Evanjelistu z Efezu, ktorého katedru preniesla do hlavného mesta. Tieto kroky svedčia o veľkej úcte k apoštolom nielen počas ich života, ale počas celej histórie Cirkvi. Ostatky svätých, no nielen apoštolov, sa tak stali symbolom skutočnej prítomnosti svätca v danej cirkvi a jeho požehnanie. V rámci apoštolov nepochybne najvyššími v zmysle postavenia v prvej Cirkvi sú svätí Peter a Pavol, no každý z Dvanástich má svoje významné miesto aj poslanie. Osobitne vážení sú evanjelisti a okrem prívlastku slávny sa každému apoštolovi hovorí aj všechválny – hodný všetkej chvály. Spomienka na apoštolov (podobne ako pri iných významných svätcoch) má zvyčajne veľké liturgické slávenie, ktoré sa nazýva *Polyeleos* – teda na utierni sa im spievajú špeciálne žalmy s refrénom: „... Lebo jeho milosrdenstvo trvá naveky“. V rámci apoštolského zboru poznáme skupinu tzv. učeníkov – sedemdesiatich. Sú podobne nazývaní apoštolmi, aj keď nepatria medzi dvanástich

apoštolov, čo by nás nemalo mýliť. Titul apoštol sa totiž často udeľuje v Cirkvi tomu svätcovi, ktorý nejakým spôsobom ohlasoval evanjelium. Zaujímavosťou je, že niektorí apoštoli majú svoj špecifický prívlastok. Poznáme tak svätého Andreja Prvopovolnaného – Ježiš ho totiž povolal ako prvého do apoštolského zboru; svätý Jakub, Boží brat či svätý Júda nazývaný Pánov brat podľa tela, ktorí boli podľa tradície Pánovými príbuznými; svätý Šimon, ktorý je nazývaný Zelót, čiže Horlivec, a podobne.

K apoštolom možno priradiť malú skupinu svätcov nazývaných apoštolom rovní. Títo muži a ženy ohlasovali evanjelium podobne ako apoštoli a priniesli vieru medzi mnohých pohanských národov alebo dali vyniknúť kresťanskej viere. Patrí sem napríklad svätá Mária Magdaléna, ktorá podľa tradície odvážne ohlasovala vzkrieseného Krista až v Ríme pred cisárom. Dodnes je známa legenda, ako pozdravila cisára Tibéria slovami: „Kristus vstal!“ (Mária Magdaléna dostala aj titul určený výlučne ôsmim ženám, ktoré išli skoro ráno pomazať vonnými masťami Kristovo telo pochované v hrobe, a tak sa stali prvými svedkyňami jeho vzkriesenia. Vonný olej sa po grécky nazýva myro a tak sú aj tieto ženy označované ako myronosičky – okrem Márie Magdalény je to ešte Mária, matka Jakuba a Jozesa, Mária, Kleopasova manželka, Marta a Mária, Lazárove sestry, Jana, Salome a Zuzana.) V našom prostredí sú známi svätci apoštolom rovní Cyril a Metod, učiteľia Slovanov, ktorí priniesli kresťanskú vieru v zrozumiteľnej

reči Slovanom. Svätá Nina je zasa známa ako tá, ktorá osvietila Gruzínsko svetlom viery, preto ju nazývame aj Osvietiteľkou; svätý cisár Konštantín, ktorý dal slobodu kresťanom, sväté veľkoknieža Vladimír, ktorý dal pokrstiť Rus, a podobne. Poslední dvaja menovaní, podobne ako ďalší predstavitelia nejakého kráľovského rodu, sa zvyknú nazývať pravoverní, respektíve – presnejšie povedané – pridržiavajúci sa správnej viery, aby sa tak zvýraznilo, že ich správne viero- vyznanie priviedlo k viere mnohých, ba celé národy. Pri niektorých z nich sa dokonca uvádza ich pohanské meno aj meno, ktoré dostali pri krste. Takto Vladimír sa spomína ako Bazil pri svätom krste, svätí Boris a Gleb ako Roman a Dávid pri svätom krste či svätá Oľga ako Helena.

SVÄTÍ OTCOVIA

Priamymi nástupcami apoštolov sa v cirkvách stali biskupi, mnohí z nich sa vyznačujú veľkou autoritou a odvážnym hlásaním Kristovej pravdy. V Cirkvi preto jestvuje špecifický titul pre svätých otcov – biskupov, ktorí sa pričínili o výrazný duchovný rast a zanechali tak výraznú stopu v Cirkvi. Pre niekoho môže byť toto označenie trochu máťúce, pretože znie, akoby sme hovorili o Svätom Otcovi – pápežovi, biskupovi Ríma. V tomto prípade však slovné spojenie svätý otec odkazuje výlučne na svätca v hodnosti biskupa. Tento titul sa v slovenčine uvádza ako *naš otec svätý* (presnejšie *naš otec, ktorý je medzi svätými*). Do tejto kategórie patria také osobnosti ako svätý Ján Zlatoústý, nazvaný tak pre svoje hlboké teologické homílie, poučenia a výklady Starého a Nového zákona; svätý Bazil Veľký, nazvaný tak pre svoj veľký vplyv na život Cirkvi, svätý Gregor Dialóg, nazvaný tak pre svoje rozsiahle dialógy o životoch a zázrakoch svätých Itálie. Aj keď títo svätci žili pred stáročiami, predsa ich nazývame našimi, pretože ich učenie a život natolko ovplyvňujú naše životy, že ich možno právom nazvať našimi otcami vo viere. Niektorým, konkrétne dvom, z týchto otcov sa pridáva prívlastok Teológ pre ich hlboké teologické výklady a učenie – medzi nich patrí svätý Gregor Teológ a svätý Simeon Nový Teológ. Tretím svätým, ktorý nosí titul Teológ,

je svätý apoštol Ján. Otcovia, ktorí sa vyznačovali a stále vyznačujú konaním zázrakov, sa označujú ako divotvorcovia. Tu možno právom zaradiť svätého Mikuláša. Toto označenie však nie je vyhradené výlučne biskupom či kňazom. Divotvorcom možno označiť každého svätca, ktorý sa vyznačuje neobyčajnými zázrakmi.

21 koptiských mučeníkov v Líbyi | pining.com

MUČENÍCI

Nemalá, prakticky najväčšia, je skupina svätcov, ktorí položili svoj život za vieru v Krista. Označujeme ich titulom mučeník, mučeníčka a predstavujú veľmi inšpiratívnu skupinu pre mnohých kresťanov v nasledovaní Krista. V liturgických textoch sú často kresťania pozývaní na oslavu ich sviatkov slovami: „Poďte vy, čo milujete mučeníkov...“ V slovanskom prostredí sa tak zvýrazňuje ich umučenie

pre Krista. Grécky termín, ktorý stojí za slovanským, je *martyr* – v originálnom zmysle svedok, pretože títo svätci svedčili až na smrť, že Kristus je živý a že on je pravý Boh a Pán. K tomuto vznešenému titulu sa zvykne v prípade veľkého mučeníka, ktorý vykonal veľké znamenia či inšpiroval ďalších mučeníkov, pridávať predpona veľko-. Preto máme svätého mučeníka Polykarpa, ale aj svätého veľkomučeníka Juraja, modlíme sa k svätej mučeníčke Sofii, ale aj k svätej

veľkomučeníčke Kataríne.

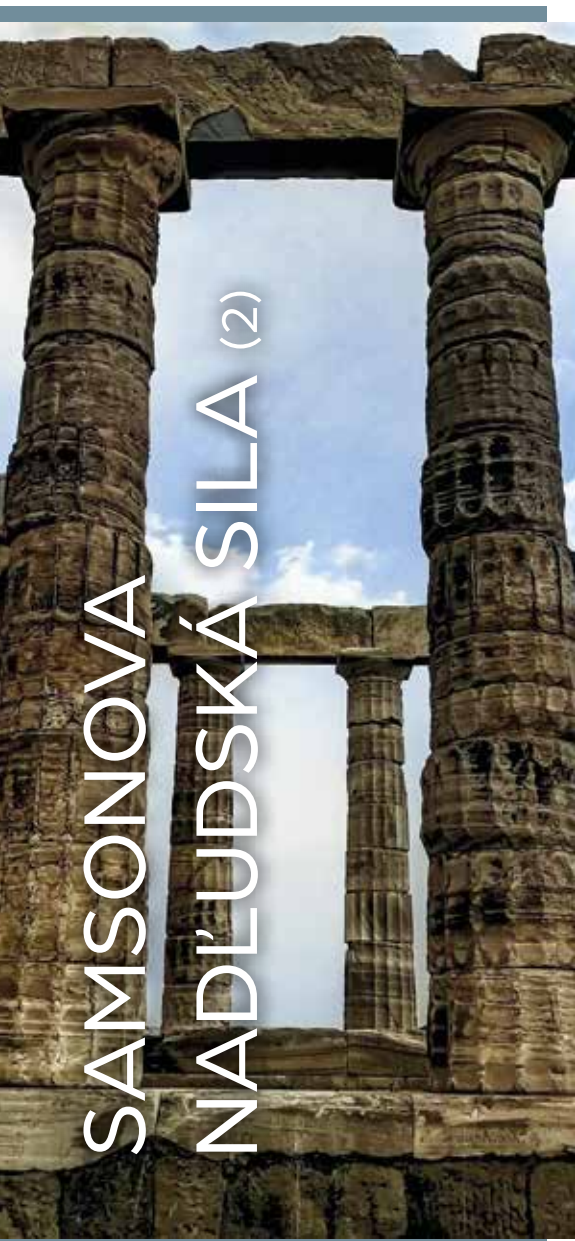
Mních či mníška, ktorí boli umučení pre Krista, sa označujú ako prepodobný mučeník a mučeníčka, napr. prepodobný mučeník Pachomios či prepodobná mučeníčka Paraskeva; biskup či kňaz a zároveň mučeník je hieromučeník podľa gréckeho termínu *hieros*, čo znamená kňaz. V neskoršom období sa objavilo veľké množstvo svätcov, ktorí vyslovene nepodstúpili mučeníctvo v pravom zmysle slova, no nešet- rili svoje zdravie a životy

za pravú vieru, mnohí boli zmrazení, ponižovaní, uväznení a často trpeli nielen od pohanov či od inovercov, ale často aj od kresťanov, ktorí boli proti pravej viere. Túto skupinu svätcov nazývame vyznávačmi, ako príklad tu možno spomenúť napr. sv. Maxima Vyznávača. Samozrejme, ako už vieme, a vyplýva to z vyššie uvedeného, ak išlo o mnícha, hovoríme o prepodobnom vyznávačovi. Uprostred týchto mučeníkov sa vynímajú dve mená – svätý Štefan a svätá Tekla, ktorí sú prvomučeníci. Medzi mučeníkmi možno nájsť aj takých, ktorých telá po smrti produkovali voňavý olej, tzv. myro. Medzi takýchto mučeníkov patrí svätý veľkomučeník Demeter Myromvonný. (pokračovanie v budúcom čísle)

Nedopatrením pri exporte nebol v minulom čísle na strane 6 uverejnený celý posledný odsek článku *Od stanu k synagóge* (2). Ospravedlňujeme sa všetkým a prinášame jeho plné znenie:

Na rozdiely i spoločné črty medzi jeruzalemským chrámom, ktorý bol zničený v roku 70 po Kr. a do dnešných dní nebol obnovený, a synagógou sa môžeme pozerat' z mnohých uhlov pohľadu. Je však jasné, že pre judaizmus bola po zničení chrámu až do dnešných dní synagóga kultové miesto, na ktorom Židia svojím spôsobom uctievali jediného Boha, ktoré začal človek ako *homo religiosus* v biblickej prehistórii. (dokončenie z minulého čísla)

SAMSONOVA NADĽUDSKÁ SILA (2)

Silvano Ernest / pexels.com

Jedinečnosť Samsonovej osoby je budovaná ešte v období pred jeho narodením. Spojením zázračného počatia s výnimočnou agendou, na ktorú je Samson predurčený, tak biblický text pripravuje priestor pre osobu charakterizovanú heroickým činmi, podobnými tým v príbehoch o Gilgamešovi či Herkulovi v susedných tradíciách.

Samsonove heroické činy sa spájajú s jeho nadľudskou silou. Prvýkrát je Samsonova sila demonštrovaná v 14. kapitole Knihy sudcov, keď sa spolu so svojimi rodičmi vybral do Timny k žene, ktorú si chcel vziať za manželku. Počas cesty na Samsona zaútočil lev. V tej chvíli naň však zostúpil Pánov Duch a Samson leva roztrhol holými rukami. Keď si Samson šiel vziať dievča za ženu, odbočil cestou k pozostatkom leva, v ktorých našiel roj včiel a med, ktorý zjedol. Potom na hostine dal prítomným hádanku, ktorá bola spojená s jeho nezvyčajným úlovkom medu v pozostatkoch zabitého leva. Ako odmenu tomu, kto hádanku uhádne, sľúbil tridsať košiel a sviatočných šiat. Samsonova manželka ho uprosila, aby jej prezradil odpoveď na hádanku, pričom ho hneď aj zradila a odpoveď prezradila svojim súkmeňovcom. Samson potom musel splniť svoj sľub, pričom ho Pánov Duch viedol do Askalonu. Tu sa znovu ukázala jeho nadľudská sila, keď zabil tridsať mužov, pobral im sviatočné šaty, ktoré potom odovzdal tým, ktorí uhádli hádanku, a nahnevaný odišiel do otcovho domu.

V nasledujúcej kapitole sa Samson rozhodol, že sa po čase vráti k svojej manželke, ale ostal nemilo prekvapený. Otec jeho manželky ju totiž medzitým dal inému mužovi. Keď sa Samson dozvedel túto správu, spálil polia Filištíncov tak, že zapálil chvosty tristo líšok, ktoré pustil Filištíncom do obilia, olivových sádov a viníc. Keď Filištínci zistili, kto zničil ich polia, upálili Samsonovu manželku a jej otca. V reakcii na vraždu svojej manželky Samson zabil veľký počet Filištíncov. Potom sa vrátil do Judska, kde sa usadil v skalnej pukline v Etame. Filištínci sa mu chceli pomstiť za tento čin, napadnúť obyvateľov Judska a zajať Samsona. Obyvatelia Judska však boli ochotní Samsona vydať – až tritisíc mužov (slovenský katolícky preklad uvádza nesprávny počet tristo mužov) z Judska ho išlo zatknúť. Samson dovolil mužom z Judska zviazať ho povrazmi až potom, čo sľúbili, že ho nezabijú. Keď judskí muži priviedli Samsona, Filištínci mu vyšli v ústrety s výskotom. Tu sa znova ukázala Samsonova nadľudská sila, keď na neho opäť zostúpil Duch Pána. Putá na Samsonových rukách sa povolili, on schmatol osliu čelusť a zabil ňou tisíc Filištíncov. Keď po boji vysmädnutý Samson volal k Bohu, opäť sa ukázala Pánova prozreteľnosť, keď zo zeme zázračne vystriekla voda a Samson sa mohol napiť. Verš zo uzatvára túto kapitolu, pričom oficiálna informácia o dvadsaťročnej dobe, počas ktorej bol Samson sudcom v Izraeli, je zároveň aj formálnym ukončením jednej správy o jeho živote. (Ľuboš Pavlišinovič)

JEDNOHUBKY VIERY

NEVEDOMÝCH VYUČOVAŤ (1)

Deliť sa s niekým o jedlo a nápoj, o materiálne bohatstvo je vždy záslužný dobrý skutok. O čo viac je teda prejavom lásky zdieľanie nemateriálnych dober, ako sú vedomosti. V modernom svete sa za najcennejší kapitál nepovažujú materiálne vyrobené veci, ale znalosti, postupy, technológie – teda vedomosti. Ich používanie či zdieľanie je objektom finančných dohôd a diskusií o práve na ich zdieľanie a používanie. Od začiatku účinkovania Cirkvi, najmä od rozvinutia jej misijných diel, sa vyučovanie nevedomých stalo súčasťou jej poslania. To, čo dnes nazývame západnou civilizáciou, sa zrodilo v kláštorných, kapitulných, katedrálnych či farských školách. Ohlasovanie evanjelia barbarským národom v prvom tisícročí išlo ruka v ruku s civilizačným úsilím a s budovaním základnej vzdelanosti. Ak si

dnešný moderný svet vo svojej pýche a samolúbosti nahovára, že Cirkev a Božie pravdy sú preň nepotrebnou príťažou, popiera tým svoje vlastné korene a podobá sa nevďačnému dieťaťu, ktoré v dospelosti opovrhne učiteľom, ktorý ho naučil čítať a písať.

V minulosti vznikali celé rehoľné kongregácie a inštitúty, ktoré si kládli za úlohu vyučovanie nevedomých. V krajinách tretieho sveta a v rozvojových krajinách si aj tie vlády, ktoré nezdieľajú kresťanstvo, veľmi vážia činnosť Cirkvi, pretože v nej vidia najväčšieho sprostredkovateľa vzdelania. Vedia, že vyučovanie nevedomých nie je konané z akýchsi zisťných dôvodov ani ako nástroj akéhosi preffikaného prozelytizmu, ale ako znak skutočnej kresťanskej lásky ku všetkým, ako skutok duchovného milosrdenstva. Vyučovanie nábožensky nevedomých nie je len otázkou misijných krajín. Tá je veľmi rozšírená, a to aj tam, kde by to človek nečakal, teda aj u ľudí vzdelaných a spoločensky solídne postavených. (vladyka Cyril)

POČÚVATE SLOVENSKÉ VYSIELANIE

» Juraj GRADOŠ

Rádio Vatikán bolo a je hlasom Svätého Otca a Katolíckej cirkvi aj na Slovensku. Už tri štvrtstoročia zaznieva posolstvo Svätého Otca aj v slovenčine. Slovenská redakcia Rádía Vatikán 3. júla tohto roka oslávi 75. výročie svojho založenia. Od decembra 2022 ju vedie otec Martin Jarábek.

Martin Jarábek (46) pochádza z Bratislavy – Rače. Po vysviacke v roku 2002 študoval pastoráciu mládeže, evanjelizáciu a katechetiku na Pápežskej saleziánskej univerzite v Ríme. Pôsobil ako kaplán vo viacerých farnostiach v Bratislave, Šamoríne, bol farárom v Smolinskom, založil Rádio Mária Slovensko a od decembra 2022 je vedúcim redaktorom Slovenskej redakcie Vatikánskeho rozhlasu.

Otec Martin Jarábek, ak sa povie kňaz, väčšina ľudí si predstaví človeka v pastorácii. Ako ste sa vo ocitli v prostredí rádia?

Som vám vďačný za túto otázku, lebo zaiste si ju kladú mnohí. Ona však v sebe ukrýva určité predpoklady. Je možné, že niektorí považujú za skutočnú pastoráciu iba tú, ktorá je vo farnosti. Pastorácia však môže mať viacero podôb. Zoberme si príkaz samotného Pána Ježiša, aby sme hlásali „zo striech“. Ježiš navrhoval model pastiera, ktorý ide a hľadá stratenú ovečku, nie ten, kto sedí v spovednici a čaká, či ovečka príde. Poslaním kňaza v médiách je nielen vykonávať pastoráciu, teda službu slova pre veriacich, ale aj o evanjelizačnom poslaní hľadať stratených, zblúdených, vzdialených. Rádio Mária bolo výslovne pastoračné rádio, modlitby, katechézy, vysluhovanie sviatostí a pod. Predsa však má v sebe evanjelizačný náboj, mohol

by som svedčil o mnohých, ktorých sa Pán dotkol prostredníctvom piesne, prednášky či katechézy. Moje prvé kroky sa začali už počas štúdií v Ríme, kde som pravidelne pripravoval najprv študentské vysielanie Slovenskej redakcie Vatikánskeho rozhlasu a neskôr ako kňaz som nahrával kázne.

Založili ste aj Rádio Mária. Aké to bolo?

Rádio Mária vedie a založila Panna Mária. Teší ma, že som jej v tom mohol pomôcť. Rádio si ma našlo cez potrebu prekladať z taliančiny, keď vznikalo pre maďarskú menšinu na Slovensku. Keďže ma poznalo vedenie Svetovej rodiny Rádía Mária, pri jednom stretnutí prišiel tento návrh, aby som sa stal riaditeľom slovenského Rádía Mária. Najprv som odmietol, jedna vec je hovoriť do živého vysielania, iné je ho vybudovať od základov, takpovediac na zelenej lúke. Pochyboval som o tom, žeby som to vedel robiť. Začiatky neboli ľahké, najsť dobrovoľníkov, priestory, zamestnancov, zostaviť programovú štruktúru... Vo všetkom však pomáhala Svetová rodina Rádía Mária. Za čo som im vďačný.

Viete porovnať prácu v týchto dvoch rádiách?

Musím sa priznať, že som mal celkom inú predstavu o príprave vysielania Vatikánskeho rozhlasu. Ten, kto to nerobil, netuší, koľko neviditeľnej práce je za prípravou správ. V bežných médiách sa človek zo správ dostane ku komentovaniu, málokedy k vedeniu či zakladaniu. Moja cesta teda išla zhora dolu. Rozdielov v týchto dvoch rádiách je viacero, spomeniem aspoň zopár. Rádio Mária prevažne vysiela naživo, v interakcii s poslucháčmi. Má programovú štruktúru a vysiela po celý deň. Jeden z programov sú aj správy z Vatikánu.

Aký máte teraz vzťah k Rádii Mária?

Stále som členom občianskeho združenia Rádía Mária, rád sa tam vraciam, robili sme rozhovory,

modlitby naživo cez telemost, slávil som v Kaplnke Matky vteleného Slova svätú omšu s pátrom Brunom. Na počúvanie rádií, žiaľ, nemám čas. Je to, ako keby ste varili večeru v reštaurácii a potom išli jesť do inej reštaurácie (smiech). Mal som veľmi rád sväté omše, katechézy, modlitby príhovoru, kde Pán konal veľké veci, adorácie, priame prenosy z mariánskych svätých, kde sa naraz modlia milióny poslucháčov takmer všetkých pobočiek Rádia Mária vo svete.

A aký je vlastne váš vzťah k Márii, Ježišovej Matke?

Mariánsku úctu vo mne budovala moja mama už od malička. Postupne rástla, rozvíjala sa nielen študovaním mariológie, čítaním kníh, ale aj osobnou skúsenosťou pomoci, inšpirácie počas ruženca. Navštívil som rôzne pútnické miesta, počul som veľa rôznych svedectiev. Napríklad po opakovanej návšteve Lúrd som pocítil zlepšenie svojho zdravotného stavu. Najsilnejšie však jej lásku a starostlivosť možno prežívať na dennej báze v Rádiu Mária.

Ako vlastne vyzerá náplň vašej práce vo Vatikánskom rozhlasení?

V slovenskej redakcii pracujeme traja, ráno začíname spoločnou poradou s vedením, kde sa dozvieme, aký bude v ten daný deň program. Máme štyri skupiny spravodajstva: pápež, Vatikán, Cirkev a svet. Svätý Otec má každý deň veľmi pestrý a bohatý program, informujeme prevažne o jeho prejavoch, rozhovoroch, predslovoch do kníh, cestách, sláveniach, návštevách hláv štátov. My si potom v našej redakcii rozdelíme, kto bude pracovať na akom článku. Tie sa pripravujú v dvoch podobách, okrem večerných správ, ktoré treba napísať, zostaviť z nich scenár, načítať, postrihať, pridať hudbu, jingle, vložiť hlas Svätého Otca, masterizovať a odovzdať do vysielania technikom. Tu sa však práca vôbec nekončí, pretože našou druhou prácou je internetový denník *Vaticannews*, kde treba vytvoriť zo správ články, pridať videá, fotografie a potom ešte pripraviť obsah na sociálne siete. Raz do týždňa odovzdávame program pre RTVS, ktorý ho vysiela v Rádiu Regina. Ďalej spolupracujeme s TV LUX, pri sviatočných vysielaniach aj s komentátormi pre ostatné médiá. Poskytujeme im informácie, ktoré im pomôžu pripraviť sa na živé vysielanie.

O médiách sa hovorí, že sú piatou veľmocou. Ako vnímate vplyv rádií v dnešnom čase? Môže im Vatikánsky rozhlas konkurovať?

V súčasnosti sú prioritou sociálne médiá a streamovacie platformy, prípadne podcasty, ktoré môže dnes pripravovať takmer každý, kto má počítač. Rádio je špecifické, pretože pri ňom sa dajú robiť aj iné činnosti, napríklad zehliť, šoférovať. Podľa štatistík väčšina poslucháčov počúva rádio v aute,

Archív Martina Jarábeka

pár minút denne do práce a z práce. Trendy sa postupne menia, to však nie je vôbec na škodu. Dnešné rádiá majú vlastné sociálne siete, podcasty, videokanály, blogy. Dôraz už nie je len na samotné rozhlasové vysielanie. V minulosti rádio nevedelo ukázať svoje priestory, teraz majú mnohé webkamery. Aj Vatikánsky rozhlas vysiela rádio-televíziu, hoci zatiaľ nie v slovenčine. Úloha Vatikánskeho rozhlasu však nie je konkurovať, ale spolupracovať s inými. Jednak pomáhame iným pripravovať ich vysielanie, dodávame správy, hotovú reláciu. Sme skôr agentúra, zdroj informácií, nielen vysielanie. Vatikánsky rozhlas zostavil Talian Guglielmo Marconi, ktorého 150. výročie narodenia sme si nedávno pripomenuli. Vysiela vyše 93 rokov vo viac ako 50 jazykoch, slovenská redakcia 3. júla tohto roka oslávi 75. výročie svojho založenia. I keď slovenčina zaznela už oveľa skôr v jednom vianočnom programe. Existencia redakcie už bola ohrozená, zatiaľ sa nám ju podarilo zachrániť, vždy bola hlasom Svätého Otca pre našich veriacich.

Čím by mali byť v dnešnej dobe katolíckej médiá?

Kdesi som čítal porovnanie našich verejnoprávných redakcií, ktoré pripravujú televízne správy u nás a v zahraničných redakciách. Bola tam reč o kvalite, ktorá závisí aj od počtu redaktorov – to zas závisí od financií. Katolíckej médiá nemôžu a nevedia zaplatiť najlepších profesionálov, to však nie je na ich škodu. Predstavte si napríklad, žeby sa neveriaci herec jazykovo dokonale modlil ruženec. Zvuk by bol dokonale čistý, hudba vhodne vybraná a vyšperkovaná... Ani nebudem ďalej pokračovať. Myslím si, že je veľmi dôležité, aby kresťania neboli iba v kresťanských médiách. Nech naďalej pôsobia v mnohých médiách. Rádio Mária je postavené na práci dobrovoľníkov, tí dokážu urobiť viac dobra ako niektorí profesionáli.

Slovenské vysielanie Rádia Vatikán si môžete vypočuť na Rádiu Lumen denne o 05.15 h a 19.45 h a súhrn na Rádiu Regina v sobotu o 17.05 h.

VIETE, ŽE...

Martin Jarábek je prvým nie jezuitom na čele slovenskej sekcie Vatikánskeho rozhlasu po roku 1984. Slovenskú sekciu Vatikánskeho rozhlasu viedol od roku 1984 jezuita Štefan Senčík, po ňom od roku 1988 viedol slovenské vysielanie osemnásť rokov jezuita František Sočufka. V roku 2006 vedenie redakcie prevzal jezuita Leopold Slaninka a v roku 2009 jezuita Jozef Šofranko. Nateraz posledným jezuitom bol Jozef Bartkovjak, ktorý redakciu viedol od roku 2013.

IVERSKÁ IKONA BOHORODIČKY (2)

» Milan GÁBOR

Archív autora

Počas panovania byzantského cisára Teofila (829 – 842) vrcholilo ničenie sv. ikon a s tým spojené prenasledovanie. Neďaleko mesta Nicei (v súčasnosti mesto Iznik v Turecku) žila so svojim synom zbožná vdova, ktorá vo svojom príbytku uchovávala vzácnu ikonu Bohorodičky.

Istého dňa ju navštívili cisárski špehovia, ktorí sa dozvedeli o ikone, ktorú jej podľa nariadenia zamýšľali zobrať. Vyhrážali sa jej, že ak im nezaplatí, tak ju zabijú. Žena sľúbila, že na ďalší deň im peniaze odovzdá, s čím vyslanci cisára súhlasili. Ale jeden z nich počas rozhovoru sekol mečom po ikone, následkom čoho sa z roztráteného líca Božej Matky začala liať krv akoby zo živého tela. Po odchode nepríjemnej návštevy sa vdova v noci dlho pred ikonou modlila, zbožne ju vzala do rúk, odišla k pobrežiu, úctivo ju pobožkala a hodila do rozbúrených vln so slovami: „Božia Matka! Ty vládneš nad celým svetom a tvoja moc je bezhraničná. Ty nás môžeš zachrániť pred cisárovým hne-

vom a svoju ikonu pred potopením v mori.“ V tej chvíli sa udialo niečo nezvyčajné. Divotvorná ikona sa nepotopila, ale zostala stáť vzpriamená na vlnách a vydala sa smerom na západ. Žena dojatá touto udalosťou sa vrátila domov k synovi a povedala mu: „Syn môj, z lásky k Bohorodičke som pripravená zomrieť, ty však odíď do Grécka.“ Chlapec počúvol matku, prijal od nej materinské požehnanie a bez otáľania sa vydal na cestu do Solúna a odtiaľ na svätú horu Atos, kde prijal podstrihnutie za mnícha. Prostredníctvom chlapca, ktorý žil asketickým životom na mieste, kde bol neskôr postavený monastier Ivron, sa Božím riadením ostatní atoskí mnísi dozvedeli o histórii tejto divotvornej ikony, ktorú chlapcova matka hodila pred zničením do mora.

Nevedno, kde a ako dlho sa sv. ikona ukrývala. Uplynul nejaký čas a atoský mních z Nicei zomrel. Medzitým bol založený a vybudovaný monastier Ivron. Istého večera mnísi zbadali zvláštny úkaz: ohnivý stĺp

vystupujúci z mora až k nebu. Toto videnie trvalo niekoľko dní a nocí. Mnísi s údivom zistili, že ohnivý stĺp vychádza z ikony Bohorodičky stojacej na vode. Čím bližšie k ikone prichádzali, tým viac sa od nich vzdalovala. A tak sa mnísi zhromaždili v chráme a prosili Pána, aby ich monastieru daroval zázračne zjavenú ikonu. V tom čase žil v Iverskom monastieri zbožný stavec Gabriel, pôvodcom z Gruzínska. Jemu Božia Matka povedala: „Povedz igumenovi a bratom monastiera, že vám prenehám svoju ikonu, aby vás ochraňovala. Vstúpiš do mora, budeš kráčať po vlnách, a tak všetci pochopia moju priazeň k monastieru.“ Stavec povedal všetko, čo mu bolo zjavené. Igumen aj bratia monastiera vyšli na druhý deň ráno na breh mora. Stavec Gabriel kráčal po mori ako po súši, s úctou zobral divotvornú ikonu a vrátil sa na breh. Všetci zhromaždení ju privítali s radosťou a zbožne ju preniesli do chrámu.

Keď nasledujúceho dňa pred utierňou mních poverený zapalovaním lampád vstúpil do chrámu, ikonu tam nenašiel. Všade ju hľadal a nakoniec ju našiel na stene, nad vstupnou bránou monastiera. Mnísi ju preniesli späť do chrámu na jej pôvodné miesto, ale ikona znova odišla. To sa zopakovalo ešte niekoľkokrát. Nakoniec sa Božia Matka zjavila starcovi Gabrielovi a povedala: „Povedz bratom, nech ma už neskúšajú a nesnažia sa udržať moju ikonu v cerkvi, ale nech ju nechajú nad vstupnou bránou, pretože ja som sem neprišla preto, aby ste vy ochraňovali mňa, ale aby som ja ochraňovala vás. Všetci, ktorí na tejto hore žijete cnostným životom, nádejajte sa na milosrdenstvo môjho Syna. Jeho milosť bude na vás spočívať, dokiaľ sa ikona bude nachádzať vo vašom monastieri.“

Od tých čias sa ikona nachádza v kaplnke vedľa vstupnej brány, naľavo od kráľovských dverí ikonostas. Po týchto udalostiach dostala pomenovanie *Vrátnička*, ochraňujúc monastier a starajúc sa o všetky jeho potreby, ako to sľúbila. Ikona svoju liturgickú pamiatku slávi dvanásteho februára, tridsiateho prvého marca a vo Svetlý utorok po Pasche. (pokračovanie v nasledujúcom čísle)

Festival duchovnej piesne 2023 | A. Žižka

MODLITBA PIESŇOU

Možno predpokladáte, že budeme hovoriť o speve. Áno aj nie. Budeme spievať, ale aj nebudeme, lebo sa môžeme rozhodnúť, že necháme spievať len svoje srdce. Veď už sv. Augustín povedal: „Ten, kto spieva, dvakrát sa modlí.“

Mnohí poznáme veľa kresťanských piesní, či už zo spevníka, alebo z gospelovej scény. V hlave nám znejú také, pri ktorých sa vieme stíšiť, nájdeme pokoj alebo pookrejeme a nájdeme novú silu. Nosíme v sebe aj také, ktoré zvlášť rezonujú v našej duši. Práve toto môžeme využiť vo svojej rannej modlitbe. Možno už hneď po stíšení.

Keď zotrváme v tichu, môže prichádzať množstvo myšlienok, ktoré modlitbu komplikujú. Keď sa vtedy lepšie započúvame do svojho vnútra, môžeme zachytiť vnútorný hlas a zladať ho s textom alebo melódiou piesne, ktorú už poznáme a ktorá najlepšie vystihuje naše aktuálne prežívanie. Jednoducho zachytiť to, čo by naše srdce chcelo vyjadriť a spievať v duchu s ním. Keď vnímame, že sme sa vzdialili, môžeme začať piesňou *Prosim, buď teraz som mnou. Viem, Ježiš, mal si pravdu, pridlho bol som preč. Prosim, zaved ma domov, chcem byť zas tvojím synom, zlož vinu z mojich pliec...*

V čase veľkej únavy pomáha pieseň *Tí, čo sú smädní, zoslabnutí, nech nájdú pokoj a ponoria srdcia v ňom...* Alebo sa môžeme zosúladiť so slovami: *Si mojou piesňou, mám ťa tak rád, jediný radca, môj priateľ...* Môže v nás však znieť aj

pieseň z eucharistickej pobožnosti: *Bože dobrý, buď vždy s nami, lebo iného pomocníka okrem teba v súžení nemáme. Bože dobrý, zostaň s nami...*

Pieseň si môžeme spievať v duchu tak dlho, ako potrebujeme. Dôležité je nechať znieť aj melódiu. Po čase zistíme, že náš duch nielen spieva, ale aj vníma a počúva. Možno bude chcieť po chvíli zostať aj bez piesne len v tichu, aby lepšie vnímal. Možno máme niekedy problém otvoriť sa a dovoliť, aby nás Svätý Duch viedol. Ja si vtedy v duchu spievam: *Teraz vchádzaš, Pane, cez zavreté brány, rany oslávené, Ježiš, víťaz slávny...* A možno skončíme pri piesni *Naplň ma Duchom Svätým. Nechcem byť prázdny džbán, plň ma ty, Pane, sám...*

V tomto type modlitby sa môžeme oslobodiť od svojich myšlienok. Modlitba piesňou nám dáva slobodu, nemusíme sa snažiť vymýšľať vety, ktoré by sme Bohu chceli povedať, ale necháme vo svojom vnútri znieť blízku pieseň, ktorá nás naladí na jeho prítomnosť v našom srdci alebo vo Svätom písme. V modlitbe piesňou v tichu môžeme prežiť slová Svätého písma: „On nás vytrhol z moci tmy a preniesol do kráľovstva svojho milovaného Syna“ (Kol 1, 13).

Keď sa vnútorne zjednocujeme s textom piesne, ktorá oslovila naše srdce, v odpočinku známej melódie môžeme hlbšie prežiť jeho prítomnosť alebo zachytiť jeho hlas. A to by sme všetci chceli, však? (Renáta Madzinová)

ÚVODNÉ OKIADZANIE

Naposledy sme skončili pri modlitbe predloženia, ktorá nám ukázala posledný obraz v proskomídiu – Krista na súdnom stolci. A hoci nám z toho behá mráz po chrbte, nemá nás to ľakať, ale povzbudzovať k úprimnému pokániu a utiekaniu sa k trónu milosti.

Po spomínanej modlitbe nasleduje malé prepustenie, ktorým sa proskomídiu končí, a okiadzanie. To sa však svojím spôsobom začína už po prikrytí darov. Vtedy kňaz berie kadidlo, okiadza dary a hovorí: „Požehnaný Boh náš, ktorému sa takto zapáčilo.“ Tým ďakuje Bohu, ktorý to takto chcel a prikázal, a tak to bolo i vykonané. A touto vďakou, cez vôňu kadidla, naplňa nielen svätyňu, ale aj celý chrám.

Keď sme pri kadidle, Cirkev ho požíva už oddávna, čo spomína aj tretie pravidlo apoštolov. Spolu s vďakou symbolizuje aj prosbu o zostúpenie Svätého Ducha a jeho vyliatie na celý svet. Pri proskomídiu dopĺňa obrazy Ježišovho narodenia a smrti. V prvom pripomína dar mudrcov, v druhom voňavé oleje a masti, s ktorými zavinuli Ježišovo telo do plátna. Pri iných bohoslužbách predstavuje aj k Bohu sa vznášajúcu modlitbu a hlavne čistú obetu skutkov lásky, naplnenú ľubeznou vôňou v duchu slov sv. apoštola Pavla (2 Kor 2, 15).

Počas okiadzania sa kňaz modlí trojpar *V hrobe si bol telesne...* a 50. žalm. Po skončení nasleduje modlitba *Kráľu nebeský, dvakrát: Sláva na výsostiach Bohu a na zemi pokoj ľuďom dobrej vôle. A raz: Pane, otvor moje pery a moje ústa budú ohlasovať tvoju slávu.* Kňaz pobožká evanjeliár a začína liturgiu zvolaním: *Požehnané kráľovstvo...*

Anjelské slová: *Sláva na výsostiach Bohu...* nezazneli celému svetu, ale iba pastierom. Pred liturgiou zaznievajú iba kňazovi a ľuďu v chráme. Nech aj tieto slová nám pomôžu zažiť v každej liturgii to, čo zažili pastieri pri betlehemských jasliach. (Juraj Danko)

Mania Isabella Bernotti / pexels.com

GREGOR NYSSKÝ O STVORENÍ ČLOVEKA (9)

PREČO ČLOVEK NEMÁ PRIRO- DZENÉ ZBRANE A OCHRANU?

Aký význam má vzpriamený postoj človeka? Prečo jeho telu chýba prirodzená sila, aby sa bránilo, ale zbavený prirodzených ochranných prvkov je človek bezbranný, chýba mu všetko na uspokojenie základných potrieb, zdá sa, že je skôr hodný ľútosti, než aby sa nazýval šťastným. Nemá výčnievajúce rohy, ostré pazúry, kopytá, zuby ani žihadlo so smrtiacim jedom, ako majú mnohé zvieratá na obranu pred útočníkmi, a navyše jeho telo nepokrýva srst'. Možno niekto, kto je predurčený na to, aby vládol nad ostatnými, by mal byť prirodzene vybavený vlastnými zbraňami, aby nepotreboval pomoc iných na zaisťovanie svojej bezpečnosti. Lev, diviak, tiger, panter a iné podobné zvieratá majú prirodzenú silu, ktorá je dostatočná na to, aby sa dokázali ochrániť. Príroda dala každému zvieraťu niečo, čím sa môže brániť: býkovi rohy, zajacovi rýchlosť, gazele skoky a ostrý zrak, inému zvieraťu jeho veľkosť, slonovi chobot, vtákovi krídla, včele žihadlo. Iba človek je pomalší než ostatné rýchlonohé zvieratá, menší od obrovských tiel, ľahšie dolapiteľný než

zvieratá vybavené prirodzenými zbraňami. Môžeme sa preto pýtať, ako je [možné], že niekto taký dostal moc nad všetkým.

Myslím si, že bude ľahké dokázať, že to, čo sa zdá ako nedostatok našej prirodzenosti, sa stalo príčinou nášho vládnutia. Keby sa človek mohol vyrovnáť rýchlosti koní, keby mal nohy vybavené kopytami či paznechtami, keby mal rohy, žihadlá a pazúry, bol by s takýmito orgánmi len prvým a najsilnejším zo zvierat. Potom by si nevážil moc nad ostatnými, pretože by nepotreboval pomoc svojich poddaných.

Medzitým každé zo skrotených zvierat naplnia určitú potrebu v našom živote a my nad nimi máme moc. Vinou pomalosti si človek skrotil kone a využíva ich. Nahota nás prinútila chovať ovce, aby ich vlna doplnila nedostatky nášho tela. Potreba dovážať tovar zo vzdialených krajín viedla k využitiu ťažných zvierat. Na druhej strane, nechť k paseniu trávy urobila z našich poddaných volov, ktorí nám uľahčujú ťažký život. Na odohnanie

iných zvierat boli potrebné zuby a hryzenie, preto nám pes pre slabosť ľudských zubov prepožičal vlastnú čelusť a rýchlosť a stal sa pre človeka akousi živou dýkou.

Ľudia vynasli aj železo, ktoré je ostrejšie a tvrdšie ako rohy a pazúry, a nie je s nami navždy spojené, ako je to u zvierat, ale po tom, čo nám v pravý čas poslúžilo, zostáva už len železom. Môžeme používať aj krokodíliu škrupinu, ak si na chvíľu oblečieme jeho kožu. A ak nie, tak aj na tento účel je vhodné tvarované železo, ktoré po použití vo vojne necháva vojaka bez bremena, keď nastáva mier. Aj krídla vtákov nám slúžia, takže vďaka ich vynaliezavosti nie je človek ukrátený o ich rýchlosť. Niektoré z nich pomáhajú lovcovi a vďaka nim sa aj iné stávajú podrobenými podľa našich potrieb. Človek má na používanie aj rýchlosť podobnú vtákom vďaka luku a šikovne vyrobeným šípom s perím. A napokon, citlivosť chodidiel a ich náchylnosť na zranenia nás núti používať rôzne pomôcky a nosiť obuv. (preložil a upravil Miroslav Dancák)

JÁN LEŠO SJ (1924 – 2012)

Otec Ján Lešo sa narodil 16. mája 1924 v Pozdišovciach. K jezuitom vstúpil 30. júla 1942 v Ružomberku. Tu aj o dva roky 31. júla zložil prvé rehoľné sľuby. Následne študoval na jezuitskom filozofickom inštitúte v Děčine, odkiaľ bol v roku 1950 odvedený do pracovných táborov (PTP). Tajne štúdium dokončil a v tajnosti prijal 12. augusta 1951 v Bratislave kňazskú vysviacku z rúk biskupa Pavla Hnilicu. Ako tajný kňaz pôsobil v zdravotníctve do roku 1968, keď ako turista cestoval do Ríma. Z rozhodnutia predstavených potom odišiel do Rakúska, kde si doplnil štúdiá,

a od roku 1970 pôsobil medzi slovenskými emigrantmi v Kanade a USA. Posledné sľuby zložil 2. februára 1975. V rokoch 1986 až 1990 bol správcom gréckokatolíckej Farnosti Narodenia Panny Márie v Toronte.

Na Slovensko sa definitívne vrátil v roku 1997. Pôsobil v jezuitskej komunite v exercičnom dome v Prešove a bol duchovným otcom komunity sestier služobníc Nepoškvrnenej Panny Márie na Sládkovičovej ulici. Do roku 2011 bol špirituálom jezuitskej komunity. 25. apríla 2012 bol hospitalizovaný so srdcovou príhodou, na ktorej nasledujúci deň zomrel. Pohrebné obrady vykonal 30. apríla 2012 v Katedrále sv. Jána Krstiteľa prešovský arcibiskup metropolita Ján Babjak SJ. Jeho ostatky boli uložené do rehoľnej hrobky Spoločnosti Ježišovej na ružomberskom cintoríne. (Juraj Gradoš)

freepik.com

NA ZASTÁVKE

» Richard KRÁLOVIČ

Stalo sa to približne v čase, keď som končil štúdium teológie. Stál som na električkovej zastávke v centre Košíc smerom domov na sídlisko Nad jazerom. Bolo pred večerom, okrem mňa tam nebol nikto. Z diaľky prichádzala sympatická sedemnástočná, vkusne oblečená Rómka s kočiarikom, v ktorom bolo malé dieťaťko. Ako išla, začalo sa k nej približovať asi dvadsať bojovne naladených skínov, ktorí v tých časoch mlátili Rómov hlava-nehlava. Nenávisť k Rómom ich, žiaľ, mnohokrát dohnala ku krutosti, kde v presile dokázali zmlátiť kohokoľvek s tmavšou pleťou. Pomaly sa ju snažili obkolesiť. Boli rôzni – veľkí, malí, starší, mladší – a bolo ich naozaj dosť. Medzi skínmi som mal zopár kamarátov, ktorí boli iní, mali charakter a česť, ale teraz v tejto partii neboli. Keďže som podobnú situáciu videl v minulosti, cítil som, že sa schyluje k bitke a že si to to mladé dievča škaredo odnesie. Vnútri som si povedal: „Čo bude, ak ju začnú biť? Určite skočím pred ňu a viem, že okrem toho, že to nebudú mať také jednoduché, to bude riadne nebezpečné.“ Vedel som, že skíni mali pri sebe nože a boxery, niekedy aj páčky – bejzbalové palice. Ako sa partia

vyholených chlapov k nej približovala, v mojej mysli a v srdci začal prebiehať vír myšlienok. Bol som odhodlaný za ňu bojovať o obrániť ju, aj keď by som proti takej presilovke asi nedopadol veľmi dobre. Tento scenár v mojej predstave nevyzeral ružovo.

V krátkej modlitbe som požiadal Boha o múdrosť a v duchu som sa ďalej modlil. Vtom som dostal myšlienku, ktorú som okamžite v tých milisekundách začal realizovať. Ráznym krokom som vyšiel v ústrety rómskej mamičke s dieťaťom. Schyľovalo sa k bitke v presilovke. Symbolicky som sebedome vystrel pravú a vzápätí aj ľavú ruku a posunul mladú mamičku za svoj chrbát. Čelom som sa pozeral do očí samozvaných bojovníkov. Bolo jasné, že je práve pod mojou ochranou. Stála za mnou ako zmrazená. V duchu som sa modlil a prekrížil paže. Tým som dal jasne najavo, že ak jej niekto chce ublížiť, musí prejsť cezo mňa. Nahodil som najautoritatívnejší pohľad, aký som vedel.

Bol som odhodlaný brániť slabučkú mamičku s dieťaťom v prípade, že jej niekto

ublíži. Stále som sa v duchu modlil, aby mi Boh „rozšíril ramená“. Na moje prekvapenie, ani jeden z útočníkov sa k nám do tesnej blízkosti nepriblížil. Chvála Bohu za to, že ani po štvrthodine si nikto netrúfol zaútočiť, iba pobehovali okolo ako zajace. Bolo to komické, aj keď boli pre nás v tom čase nepríjemnou hrozbou. Prišla električka. Otvorili sa dvere, ustúpil som krok späť k Rómke s dieťaťom a urobil mierny galantný úklon a pravou rukou som jej ukázal smer k otvoreným dverám električky. Zároveň som sa obzeral po holohlavých bitkároch, akoby som bol ochrankár a ochraňoval prezidentku... Nastúpil som hneď za ňou a pomohol jej s kočíkom do električky. Pritom som sa obzeral po útočníkoch a vysielal stále signály odvahy a odhodlania až do poslednej chvíle. Dvere sa zavreli a električka sa pohla. Vydýchol som si. Nikto z „bojovníkov“ nenastúpil do prázdnej električky za nami. Obaja sme to rozdýchavali a boli sme radi, že sme prežili bez ujmy na zdraví.

Vedel som, že to nebolo o mne, ale že Pán Boh použil modlitbu a odhodlanie pomôcť, dal mi odvalu, múdrosť, autoritu a stratégiu, čo mám urobiť, dokonca aj silu to urobiť. Potom ostávalo už len veriť a vytrvať, až dokiaľ bolo treba. A vyšlo to. Mohlo to dopadnúť dosť zle, ale verím, že sa stal zázrak.

LUISA PICCARRETA: SLNKO MOJEJ VÔLE

Nová kniha z vydavateľstva Zachej.sk je pútavým životopisom Božej služobnice Luisy Piccarrety, útlej mystičky z južného Talianska, ktorá počas sedemdesiatich rokov strávených na lôžku trpezlivo prijímala poučenia od Ježiša, pričom nimi zapisala okolo desaťtisíc strán. Stala sa známou ako vyslankyňa Božej vôle, do ktorej sa celkom odovzdala. Svojím utrpením sa pripodobnila Kristovi až po úplné obetovanie sa Otcovi za dobro všetkých ľudí. (Martina Bednáriková)

KNIHA

*A nábožnosť so spokojnosťou je naozaj veľkým ziskom.
Ved nič sme si na svet nepriniesli a nič si ani nemôžeme odnieť.
Uspokojíme sa s tým, že máme čo jesť a čo si obliecť.*

2 Tim 6, 6 – 8

Juraj Gradoš

Juraj Gradoš

VESELÝ DOM Z KONOPE

» Juraj GRADOŠ

Dnešný stavebný priemysel ponúka množstvo materiálov, z ktorých sa dá postaviť dom. Dôležitejšia než materiál sa javí energetická úspornosť domu. A, samozrejme, jeho cena. Kresťan by však mal zvažovať ešte jedno ďalšie kritérium – zásah do prírody. Jeden z netradičných domov, kde sa snúbia všetky tieto tri oblasti, sa nachádza v Cabove v okrese Vranov nad Topľou. Prízemný bungalov zaujme nielen energetickou úspornosťou, ale i realizáciou.

Dom je postavený v maximálnej miere z prírodných materiálov, teda s minimom plastu. Naozaj minimom. Drevo hrá prím nielen v interiéri, ale aj ako nosná konštrukcia. No samotné steny sú z veľmi netradičného materiálu – z konope. Takýto dom je blízko negatívnej uhlíkovej stopy, teda množstvo uhlíka uzamknutého v stavebnom materiáli sa približne vyrovnáva množstvu uhlíka, ktoré sa vypustí do ovzdušia od výroby až po samotnú stavbu domu. Ako hovorí staviteľ tohto domu Pavol Kocan, „u mňa došlo k spojeniu duchovna a vzťahu k prírode. Už v detstve som zhasínal svetlá, aby som šetril prírodu.“

Netradičný materiál na stavbu domu vybrala po dlhom hľadaní a zvažovaní jeho manželka Janka. Konopný betón bol odpoveďou na ich otázku: „Dokážeme

urobiť dom bez polystyrénu?“ Polystyrén je všeobecne vnímaný ako materiál, ktorý dnes nevieme ekologicky recyklovať. Navyše mladá rodina preferovala zdravé bývanie, kde nie je zvýšená vlhkosť a tak nedochádza k vzniku plesní. Zároveň chceli mať dom, ktorý by odrážal ich životné postoje a kresťanskú vieru. „Ak dnes niečo chcem, môžem to mať, ale za cenu, že zanechávam po sebe nejaký odpad. Tým znečisťujem prírodu a oberám svoje deti o čistejšiu budúcnosť, v ktorej by mohli žiť,“ vysvetlil majiteľ domu. A túto úlohu byť zodpovední voči prírode vnímajú obaja manželia aj v morálnej rovine. Už samotné hľadanie materiálu bolo pre Janku výzvou.

Dom stojí na konci dediny, na úpätí kopca, v otvorenej krajine a na konci poli. Drevo vnímali ako dobrý materiál, ale

asi by to chcelo ešte zatepliť. Do užšieho kruhu sa ako zateplovací a výplňový materiál dostala aj slama, no nakoniec padla voľba na konope, a to aj vďaka navštíveniu hotových stavieb v rámci stredného a východného Slovenska. A tu sa začala pre nich najväčšia výzva – presvedčiť okolie, že to bude fungovať. Samotný materiál je u nás spojený s istou závislosťou. Ale tu ide o výrobok zo stoniek konope. Hoci boli mnohí zvedaví, ako taký dom horí, resp. či sa nebude celý Cabov pri požiari usmievať aj s hasičmi, pravdou je, že správne namiešaný konopný betón je nehorľavý.

Nakoniec sa im to podarilo, a tak sa začal príbeh konopného domu v Cabove. V podstate skoro celý dom je recyklovateľný. Základy sú z betónu, konštrukcia z dreva, steny a izolácia podlahy z konopného betónu, podlaha je z drevenej dlážkovic, strop je zaizolovaný konopným vláknom, krytina je plechová (aj pre financie), vnútorné omietky sú z ílovitej hlíny, ktorú získali výkopom základov, zmiešané s pieskom a vonkajšie omietky zase z jemného kremičitého piesku zmiešaného s vápnom a konopným práškom.

Najzaujímavejšou položkou je konopný betón. Ten „sa vyrába z konopného pazderia, ktoré je zmiešané s hydraulickým vápnom a ďalšími materiálmi“,

Pohľad z obývačky na Slanské vrchy | Juraj Gradoš

ako prezradil majiteľ domu. S prípravou a aplikovaním betónu výdatne pomohla rodina a priatelia. Jeho správna výroba je dôležitá, lebo musí byť nielen pevný, ale zároveň plniť termoizolačné vlastnosti. Navyše udržiava prirodzenú vlhkosť a je paropriepustný. „Okná sme mali zarosené iba raz. Aj to iba vtedy, keď sa v interiéri robila hlinená omietka,“ dodal Pavol.

A ako som sa mohol presvedčiť na vlastné oči, stavebný odpad z tohto domu je naozaj minimálny, a to najmä preto, lebo sa dal použiť znova alebo využiť ako palivo. Vykurovanie v dome zabezpečuje kachľová pec a dodatočne elektrické sálavé panely na strope. Vetranie v dome je spojené s rekuperáciou tepla. Kachľovec si dali postaviť skúsenými majstrami z maďarskej Nyíregyházy, odkiaľ pochádzajú aj kachlice vyrábané na mieru. Do domácnosti tak priniesol nielen príjemný pocit tepla, ale aj permanentnú spojitosť so životom domu, pretože o takéto teplo sa treba aj náležite postarať.

Dôvodom, prečo takéto typy domov u nás absentujú, je niekoľko. Prvým je miznúca svojpomoc. Čím ďalej, tým viac ľudia preferujú výstavbu na kľúč. Druhým je cena.

Tá je práve o prácnosť pri výstavbe vyššia ako v prípade klasických stavebných materiálov. Len obvodové múry ťahali tri týždne. Ak sa však rozhodnete svoj vysnívaný dom skutočne postaviť vlastnými rukami, „cena hrubej stavby je znesiteľná. Nám sa to podarilo v období, keď nedošlo k výraznému cenovému navýšeniu oproti bežným stavebným materiálom,“ dodáva domáci. A tvrdí, že po takmer dvoch rokoch, čo bývajú vo svojom dome, stále vníma toto ich rozhodnutie ohľadom materiálu a výstavby za správne.

Svojpomocnú stavbu domu okomentoval Pavol jednoduchou vetou: „Tento dom nám nedal iba bývanie, ale kopu nových vzťahov a priateľstiev.“ Všetci, čo sa podieľali na dome a jeho stavbe, boli buď veriaci kresťania, alebo mali aj ekologické zmysľanie. Prípadne oboje. A to nielen náhodne, ale aj úmyselne, keď si takúto firmu domáci vybrali. Bolo to pre nich dôležité nielen z pohľadu podpory kresťanskej komunity, ale aj kvôli atmosfére pri stavbe. Tak sa mali popri netradičných materiáloch aj o čom rozprávať. Projektanti pôsobia v „Arche“, s majiteľom stavebnej firmy sa zoznámil ešte na púťach do Vysokej nad Uhom a samotný dodávateľ konopného materiálu má dokonca názov firmy po jednej z encyklik Svätého Otca Františka – *Laudato si*. Dokonca sa s ním v Košiciach aj osobne stretol. Dodávateľa okien Pavol neskôr viac spoznal na stretnutiach kresťanských podnikateľov Slovenska v čase, keď sám podnikal ako kameraman. Práve Pavlovi vďačíme za prvý dokument o Slove, ktorý sme natočili pred piatimi rokmi. A podobne, ako pri dokumente, aj tu išiel na maximum a objavoval schopnosti, ktoré mal v sebe. Navyše v kontexte práce s prírodnými materiálmi.

A aké je bývanie v takomto dome? Ako poznamenal pán domáci: „Ak mám stráviť dve tretiny života medzi stenami, tak si vyberiem, medzi akými stenami ich strávim. Aby aj to prostredie, v ktorom

žijem, bolo čo najzdravšie.“ V dome dominuje biela a prirodzené farby všetkých odtieňov hnedej. Hlinené steny pôsobia, ako by boli natreté zlatou práškovou farbou. Francúzske okná umožňujú nádherný pohľad na Slanské vrchy, vďaka ktorému mali možnosť zblízka sledovať krásneho srnca, zatiaľ čo v kuchyni im prihorel obed. Majiteľka domu si vyžiadala niektoré estetické úpravy, napríklad zaoblené rohy. Tie boli pre manžela výzvou, ktorú však zvládol.

A čo zariadenie domácnosti? Väčšina nábytku je z druhej ruky. Tým aj ušetrili, no najmä chceli „dať veciam druhú šancu“. Paradoxne, kuchyňu prispôbili kuchynskej linke z druhej ruky a nie opačne, ako to býva zvykom. Nádherné interiérové kúsky pred reštaurovaním pani majiteľkou boli v katastrofálnom stave. Napríklad stôl a stoličky. „Dnes je to miesto, kde sa celý deň žije. A to príjemne. Je to srdce domácnosti.“ Kde nebola potrebná estetická rovina, uprednostnili domáci funkčnosť. A tak dom prináša aj množstvo úložných priestorov.

A ako sa býva v takom dome manželke Janke? „Vďaka vysokej vlhkosti som mala v minulosti zdravotné problémy a problémy s dýchaním. Tu si to teraz užívam. Nie je tu len príjemný vzduch, ale užívam si to tu aj zrakom. Ako každá žena. Som za tento dom vďaka Bohu i tým, ktorí nám ho pomohli postaviť. A hrdá na manžela, že vytrval. To, prečo sme išli do tohto projektu, sa nám aj podarilo splniť. Mne sa tu žije veľmi dobre. Ja by som nemenila.“

„Za každou ťažkou situáciou je niečo, kde nás Boh pozýva a formuje. V našom prípade to bola voľba stavebného materiálu, ale aj diskomfort spojený s kúrením. Nechceme sa snažiť žiť úplne pohodlný život, nechceme ísť tou ľahkou cestou a skôr sme si zvolili ťažšiu cestu, ale v súlade so svedomím,“ povedal na záver Pavol Kocan.

Hlinená omietka v pracovni | Juraj Gradoš

20
rokov
SLOVENSKA
v Európskej únii

pexels.com / Markus Spiske

VŠETKO SA ZAČÍNA V NÁS, TU A TERAZ

» Richard KRÁLOVIČ

Každý v živote dostaneme príležitosti, kde môžeme vstupovať do rôznych situácií a máme príležitosť prispieť. V škole života si nás Boh najprv pripravuje a učí, možno testuje a dáva nám potrebné lekcie. K aplikácii kresťanských princípov a hodnôt nás vedú aj naše duchovné autority v kostoloch a spoločenstvách.

V úvode vás pozývam prečítať si príbeh (na strane 13, pozn. red.), ktorý sa mi stal pred dvadsiatimi rokmi. Verím, že povzbudí vašu vieru. V živote som zažil niekoľko zaujímavých udalostí, ktoré mám stále živé pred očami. Verím, že ten príbeh môže zobrazovať aj niečo, čo žijeme v dnešnej dobe. Zlo tu je a, žiaľ, bude v takej miere, do akej mu to dovolíme a dáme priestor. Chvála Bohu, je tu aj dobro, na ktorého čele je Kristus. Je len na nás, aby sme dobro žili, inšpirovali sa navzájom a šírili ho cez svoj život. Mnohokrát sa zlo dokáže rafinovane zamaskovať a často aj pyšne a arogantne vyškeriať. Dokáže sa aj „zbožne“ tváriť, ale nenesie dobré ovocie. Za maskou

pretvárinky nasleduje klamstvo, ktoré má zámer nás okradnúť, využiť a zničiť. Zlo má misiu zlikvidovať našu radosť, nádej a Božie požehnanie v našom živote.

Veľkým darom pre každého z nás sú dobrí priatelia. Učíme sa väčšinou cez starších a skúsenejších. Inokedy my investujeme svoj čas do mladších. V našom snažení je dôležitý dobrý charakter. Prejavuje sa aj tým, že si dokážeme priznať chybu, ospravedlniť sa a urobiť nápravu. Pán nehľadá dokonalých, ale uschopňuje povolanych, tých, ktorí sa rozhodnú ho nasledovať a žiť svoj život ako poslanie. Každý tu pre niečo sme. Verím, že spájaním sa s charakternými Božími ľuďmi

s jasnou víziou sa postupne môže meniť situácia v našej krajine, živote, rodinách, v práci, manželstvách, biznise, Cirkvi, spoločenstvách, v podnikaní, umení, proste všade. Som presvedčený, že dokonca aj v politike.

Pred sto rokmi žil jeden múdry človek so zmyslom pre spravodlivosť a ochotu prinášať zvýšenie životnej úrovne po všetkých stránkach od charakteru až po zabezpečenie celých rodín a miest. Povedal: „Neexistuje finančná kríza, iba morálna.“ Tá je príčinou aj finančnej krízy. Žil v čase najväčšej krízy medzi prvou a druhou svetovou vojnou a dokázal vybudovať úspešný biznis pre státisíce ľudí v bývalom Československu a po celom svete. Jeho pracovníci mali najväčšie mzdy v celej Európe. Dokázal zabezpečiť zamestnancom, ktorých volal partneri, rôzne sociálne výhody, o ktorých dnes mnohí len snívajú. Zároveň priniesol neskutočný rozvoj mestu Zlín na Morave, kde sa stal starostom. Bol vizionárom, lídrom, mal a realizoval plán rozvoja v biznise v mestečku Zlín. Dokázal pružne reagovať na mnohé výzvy

a krízy. Vždy mu išlo o ľudí a vážil si ich. Jeho vplyv môžeme vidieť na Slovensku v dnešnom meste Partizánske, ktoré založil. Volalo sa Baťovany. Taktiež pôsobil vo Svite, kde domčeky, ktoré postavil, stoja dones, takisto aj fabrika. Volal sa Tomáš Baťa. Žil kresťanské hodnoty, ktoré aplikoval cez praktickú múdrosť do systému, ktorý priniesol progres a zabezpečenie pre všetkých, ktorí chceli pracovať a rásť.

Druhou metaforou môjho príbehu je, že žijeme v čase rozdelenia, nenávisť, neprajnosti, zlosti a mnohokrát zákernosti, kde proti sebe bojujeme, či v politike, alebo aj medzi ľuďmi. Pokrytectvo je jediná vec, na ktorú Kristus hovorí: „Beda vám, vy pokrytci...“ Akoby Kristus tento hriech povýšil nad ostatné, zvlášť, keď pokrytectvom robíme ako kresťania zlé meno Bohu a jeho kráľovstvu lásky. Keď sa k pokrytectvu pridá faloš, zlé motívy, veľké ego, závisť či pýcha, za ktorou ide hlúposť, nemôžeme sa čudovať, že nevidíme progres. Namiesto toho, aby sme sa spájali za niečo podstatné, my sa dokážeme pohádať na veciach, ktoré by sme pokojne mohli odložiť, ak máme iný názor, a urobiť to dôležitejšie, na čom sa zhodneme a čo pomôže ľuďom. Možno by sme sa za ten čas spriatelili, viac pochopili a nakoniec by sme navzájom našli cestu, ako spolupracovať a ďalej robiť dobro v prospech ľudí aj v ťažších témach. Nemusíme sa zhodnúť, ale môžeme nájsť konsenzus – riešenie. Ale my často, žiaľ, urobíme pravý opak.

Čo som si všimol v poslednom období, je, že neustále proti niekomu bojujeme a často si závidíme. Nenávisťou, ako sme dnes my Slováci rozdelení, nikdy nepremôžeme zlo. Naopak, sme oslabení a ľahko manipulovateľní, aj keď si to nepriznáme. Dobro v nás sa potrebuje opäť spájať. Dobroprajnosťou v blízkom

vzťahu s Bohom, keď sa dokážeme v podstatných veciach spájať, máme potenciál stále zvíťaziť nad zlom. Dosiachneme to obnovením úcty jeden voči druhému, voči inému názoru, aj keď s ním nesúhlasíme. Meniť životnú úroveň Slovenska môžeme, ak nepodľahneme populistickým klamstvám a strachu. Túžim po tom, aby sme vedeli rozlíšiť medzi nesplnenými sľubmi a skutočnými výsledkami spoločného úsilia ľudí, ktorí to naozaj myslia so Slovenskom a ľuďmi dobre, lebo majú radi ľudí a záleží im na nich.

Napríklad o projektoch novej výstavby bývania v rôznych formách s podporou štátu sa roky len sľuby sľubujú. Podľa mňa je omnoho dôležitejšia podpora domáceho podnikania, aby bolo z čoho pomáhať. Veľký zmysel má pomoc kultúre, ktorá povznáša, prináša hodnoty a zdravým spôsobom dokáže zrkadliť dobu tak, aby sme si uvedomili, kde robíme chyby. Kultúra, ktorá dokáže povzbudiť, rozosmiať a motivovať nás, aby sme chceli byť lepšími ľuďmi, je ako soľ nad zlato. Mám pocit, že Slovensko okrem iného nutne potrebuje zmierenie, v ktorom nebudeme prehliadať zlo, ale budeme ochotní znížiť svoje egá a milovať sa navzájom, ako nás učí Kristus v 17. kapitole Evanjelia podľa sv. Jána. Po láske nás majú poznať. On túži medzi nami kraľovať láskou, pravdou a milosťou obzvlášť v týchto turbulentných časoch.

Tretou metaforou môjho príbehu je, že si uvedomujem, že v téme životnej úrovni na Slovensku ide mnohokrát o život. O život rodín, jednotlivcov, ktorí bojujú s vymysleným nepriateľom, nedostatkom alebo inými obrami, ktorým čelia a ktoré im sťažujú život. Všetci sa potrebujeme v živote oprieť o niekoho, kto nás nesklame, kto sa nás zastane, miluje nás, rozumie nám a pozná našu obrovskú hod-

notu a talenty, ktoré do nás vložil Boh. Touto skalou a uhoľným kameňom živej kresťanskej viery je vzkriesený Kristus. Sú to nakoniec skutky viery, ktoré niečo menia. Vďačíme za ne Cyrilovi a Metodovi. Preložili Bibliu do staroslovienciny a priniesli nám hlaholské písmo, a neskutočne prispeli k zvýšeniu vzdelanosti. Neskôr štúrovci, ktorým vďačíme za svoju slovenskú národnosť, identitu a jazyk, za ktorý bojovali. Ďalej Štefánik, ktorý sa výrazne pričínal o akceptáciu Slovenska či Československa v Európe, dokázal zmobilizovať armádu Slovákov a vytvoril légie, ktoré bojovali za našu slobodu. Podobných hrdinov máme v našej histórii isto viac. Neboli dokonalí, lebo takí ľudia neexistujú, ale vďačíme im za veľa. Boli kresťanmi, ktorým za veľa ďakujeme. Prispeli k tomu, aby sme boli tam, kde dnes sme. Pripravili pôdu, aby sme sa mali lepšie ako oni, žili v slobode a boli súčasťou a obohatením spoločnej silnejšej Európy.

Na Slovensku máme veľa talentovaných ľudí. Napríklad v protidrogových kampaniach som s priateľmi presviedčal mladých ľudí, že sú veľmi vzácní a jedineční. Motivovali sme ich, aby snívali sny, v ktorých využijú svoj rozvinutý talent a pomôžu aj iným. Tak môžu byť šťastní a môžu nájsť svoju cestu obživy. Toto prajem všetkým ľuďom na Slovensku – aby sme spoločne vedeli tvoriť, hľadať východiská a riešenia. Každý na svojom mieste vrátane politikov na úrovni štátu aj Európskej únie. Vďačnosť a skromnosť nám pomôže prekonať každú krízu. Ak si vieme aj vzájomne pomáhať, môžeme byť najšťastnejší ľudia na zemi. Sme krásna a Bohom obdarená krajina s bohatstvom kvalitných spodných vôd, termálnych prameňov, obrovským počtom hradov a zámkov, krásnej rozmanitej prírody, šikovných a krásnych ľudí. Potrebujeme však odvážnych a múdrych ľudí, ktorí sa nebudú báť stáť za dobrom tu na Slovensku alebo v Európskom parlamente.

Na webovej stránke www.richardkralovic.sk som zhrnul všetko, čo sa mi v živote podarilo. Ak vás oslovila osoba Tomáša Baťu, odporúčam prečítať si knihu *Geniálny podnikateľ Tomáš Baťa*. Alebo môžete navštíviť môj web, kde mám aj videá, v ktorých o ňom hovorím, lebo je jedným z mojich vzácných vzorov.

Typická je citová odtiahnutosť, niekedy chýba očný kontakt či adekvátna mimika. Je zložité porozumieť gestám, tónu hlasu, zámerom druhých ľudí.

STEREOTYPNÉ ZÁUJMY A PREJAVY

Zle znášajú zmeny, po nich sa objavuje neadekvátna reakcia. Pri svojich záujmoch, pri jednej hre vydržia hodiny, dni, niekedy aj roky. Niekedy lipnú na jednom type alebo farbe jedla. Niektorí sa radi točia, skladajú predmety do radov, trvajú na dodržaní zvláštnych rituálov (chodenie po rovnakej ceste, sledovanie čísel domov, preskakovanie kanálov, počítanie kontajnerov...), obľúbia veci, plávajú, hrajú sa s vodou, hlinou, šiškami zo stromov, vyludzujú divné zvuky atď.

PRECITLIVENOSŤ

Môže sa vyskytovať precitlivenosť na zvuky, dotyk, pachy a pod. Môžu počuť zvuk, ktorý je inak ťažko postrehnuteľný, napr. vrčanie chladničky, žiarovky, ventilátora na počítači, čo pre nich môže byť neznesiteľné, nechcú ani byť v blízkosti týchto zvukov. Naopak, hluk vysávača, kosačky a pod. môže byť vyhľadávaný. Niektorí neznášajú kriek, výrazný kašeľ, plač bábätiak, neznášajú pobyt medzi veľkým kolektívom ľudí, môžu si zapchávať uši a odchádzať preč od týchto zvukov.

VYZERAJÚ NORMÁLNE

Je ťažké okoliu vysvetliť, že sa nevhodne správajú, lebo majú autizmus. Je ťažké vysvetľovať v dopravnom prostriedku, že dieťa trvá na sedení tam, kde už sedí niekto iný, lebo je to jednoducho jeho zaužívané miesto a zmenu ťažko spracuje. Čítala som humorný prípad, keď si dieťa sadlo na sediacu osobu – verím, že pre rodiča ani pre toho „prisadnutého“ to vtipné nebolo. Skôr ako by sme chceli niekoho súdiť, radšej si položíme otázku, či nie je za tým niečo „viac“ ako nevychovanosť dieťaťa alebo neschopnosť rodiča.

Pracujem v školskom prostredí a vnímam tri veci. Prvou je moja snaha pochopiť deti, ktoré sú tam, kde som, a moja snaha im pomôcť. Druhou je snaha alebo neochota okolia pochopiť potreby „iných“ detí. Treťou je prijatie alebo neprijatie diagnózy svojho dieťaťa rodičmi. A následne aj spôsob, ako uchopia celú situáciu a ako sa bude celý príbeh ich života rozvíjať ďalej. Myslím si, že najsilnejšou

INÝ ŽIVOT

» Veronika VERBOVÁ

Svet je plný ľudí, ktorí sa navzájom odlišujú v mnohých detailoch. Ale čo ak tie detaily sú také vážne, že ovplyvňujú celé vaše vnímanie a pochopenie sveta? Čo ak vaše vnímanie sveta nevie pochopiť človek vedľa vás a vy mu to neviete adekvátne vysvetliť? Chcem vás aspoň trochu vtiahnuť do „iného“ sveta ľudí, ktorých medzi sebou máte. Často sa pri ich opise stretnete so slovom autista. Škatuľka s názvom autizmus. Ale čo máte v tej škatuľke uložené? Aké definície a predstavy? Stretávam sa s tým, že ak sa začnem s niekým rozprávať o tejto téme, prideme na to, že mal mylnú alebo prinajmenšom nie úplnú predstavu.

Podme trochu do tejto témy nahliadnuť. Najčastejšie sa môžete stretnúť s termínom autizmus alebo poruchy autistického spektra, či pervazívne vývojové poruchy. Autizmus patrí k najzávažnejším poruchám detského vývinu. Slovo pervazívne znamená všadeprnikajúce. Vyjadruje, že vývin dieťaťa je narušený do hĺbky v mnohých smeroch. Termín spektrum znamená, že porúch existuje viac a sú rôznorodé. Ide o reálnu diagnózu, ktorá je začlenená a definovaná aj v Medzinárodnej klasifikácii chorôb. Nejde len o označenie nejakého divného, čudáckeho správania.

Charakteristické sú tri oblasti deficitu: kvalitatívne zhoršenie sociálnych interakcií, kvalitatívne zhoršenie komunikácie

(vrátane reči), obmedzený (prípadne stereotypne sa opakujúci) repertoár záujmov a aktivít. Stupeň postihnutia môže byť rôzny, od ľahkého až po ťažký, keď osoba úplne stráca záujem o kontakt so svojim sociálnym prostredím. Príbližne u dvoch tretín detí je prítomná aj mentálna retardácia. Časť detí dosahuje úroveň normálneho intelektu a u niektorých je zrejme nadanie v určitej oblasti. Funkčnosť je tu vymedzená hodnotou IQ, úrovňou komunikácie a mierou potrebnej podpory v každodennom živote. Prejavuje sa v schopnosti prispôbiť sa, prijímať informácie a prežívať každodenné životné situácie. Všeobecne platí, že čím nižšia funkčnosť, tým vyššie nároky na starostlivosť a podporu pre osoby s PAS.

KOMUNIKÁCIA A SOCIÁLNE SPRÁVANIE

Osoby s autizmom sa dookola vracajú k svojim obľúbeným témam, o ktorých dokážu dlho hovoriť. Niekedy reč pôsobí odborne, ale pri hlbšej analýze zistíme, že chýba porozumenie alebo sa objavujú verbálne rituály (stále opakujú rovnakú vetu, slovo, báseň). Niektorí o sebe hovoria v inej osobe alebo v opačnom rode. Informácie z okolia vyhodnocujú inak, potrebujú presne vedieť, čo majú robiť. Nerozumejú metaforám, vyskytujú sa u nich doslovné chápanie, nevedia prenášať význam. (Např. Ocko je len ten môj. Ocko nemôže byť aj niekto iný.)

bariérou pre rodičov je strach z „nálepky“ a že s dieťaťom pôjde celý život a všade. Pokúsím sa to vysvetliť na príklade. Ak vášmu dieťaťu diagnostikujú napríklad celiakiu, tak sa hneď odstráni hlavný dôvod ťažkostí dieťaťa – lepok. Upraví sa mu strava, ďalšia liečba, jeho blízke okolie vie, že jednoducho nemôže jesť potraviny, ktoré obsahujú to, čo mu robí zle. A podľa toho sa aj správajú. Rodič je šťastný, že sa našla príčina jeho ťažkostí, a vôbec nerieši nálepku, že je celiatik. A ešte to najpodstatnejšie – rodič sa rozhodol hľadať odborníkov, ktorí mu pomôžu nájsť odpovede na otázky, prečo sa jeho dieťa má ťažko. Áno. Diagnóza priniesla aj nejaké obmedzenia, ale za cenu zlepšenia zdravotného stavu. Podobne vnímam aj

diagnózy, ktoré sa týkajú psychického zdravia. Nevnímam ich ako nálepky, ale ako jasné nasmerovanie, aké ďalšie kroky mám podniknúť na zlepšenie u osoby, ktorej sa to týka. Jasné, že nemôžem naivne očakávať úplné uzdravenie. Veď to neočakávam ani pri niektorých zdravotných diagnózach. Najpodstatnejšie však je, ako sa nastavíte voči ťažkosti, ktorej čelíte. Akceptovanie takého dieťaťa, pochopenie príčin zvláštností v jeho správaní aj vnímanie jeho odlišností je jedným z najzákladnejších predpokladov na vytvorenie postoja okolia a jeho prístupu, ktorý bude plne rešpektovať potreby dieťaťa s PAS. Vytvára presne také podmienky, v ktorých bude dieťa úspešnejšie, aktívnejšie a šťastnejšie.

pexels.com / Angela Roma

LEN SRDCOM VIDÍ ČLOVEK SPRÁVNE...

... to podstatné je očiam neviditeľné. Keď som začala uvažovať o téme psychického násillia, napadol mi tento výrok, ktorý zdanlivo nemá s touto témou nič spoločné. A predsa má. Psychické násillie je najčastejšou formou násillia, hoci je neviditeľné, a teda oveľa ťažšie dokázateľné. Ľudia si bolesť z týchto vzťahov nesú hlboko v srdciach. Prečo takéto vzťahy trpia, prečo sa z nich nevedia vymaniť, prečo je toho tak veľa?

Asi to prirovnanie poznáte, no nedá mi ho nespomenúť. Žaba, ktorú hodíte do horúcej vody, sa vie zachrániť. Má silu z nej vyskočiť. Ak však hodíte žabu do studenej vody a začnete ju ohrievať, nakoniec sa vo vode uvarí, lebo jej postupne ubúdajú sily na to, aby z nej vyskočila. Takí sú ľudia vo vzťahoch, kde sú psychicky týraní. Preto vidím čoraz väčší zmysel v tom, aby sme mali skutočne hlboké vzťahy s ľuďmi okolo a mohli zohrievanie vody zastaviť, kým je čas.

Uvediem niekoľko základných znakov, ktoré sú tzv. *red flags* (tzv. kontrolky), ktoré môžu odhaliť, že ste v nezdravom vzťahu. Budeme sa nimi bližšie zaoberať v ďalších číslach:

1. Nikdy nie ste pre partnera dosť dobrý/ dobrá.
2. *Lovebombing* – občasné nadmerné zahŕňanie láskou a pozornosťou
3. Obmedzovanie
4. Manipulácia
5. Nadmerná kontrola
6. Vzbudzuje vo vás neustály pocit viny
7. Nedokážete sa s partnerom rozprávať o svojich potrebách a jeho potreby sú automaticky pokladané za prioritne napĺňané
8. Využíva vás a iných na svoj prospech
9. Stali ste sa súčasťou jeho/jej ega
10. Je arogantný/ arogantná (Eva Zuzana Jenčušová)

Richard Fučko

ŠTUDENTSKÝ CHLEBÍK

Určite každý dobre pozná chvíľu, keď si chce dať niečo chutné, no nechce pritom znečistiť polovicu kuchyne. Prichádza bod, že hladný otvorí chladničku a zistí, že zo včerajšej večere už nič nezostalo, a nájde iba chlieb, maslo a syr.

Práve tieto tri ingrediencie tvoria základ študentského chlebička plného tajomstiev. Na chlieb natrieme trochu masla, dokonca kúsok môžeme naň aj položiť, ak sa tak ponáhľame, že ešte nestihlo ani zmäknúť. Na vrch položíme plátok syra a dáme chlieb na minútu a niečo do mikrovlnnej rúry, kým sa syr jemne neroztečie. Posolíme alebo okoreníme bylinkovou soľou a podávame teplé.

Ak máme trocha viac času a hostí, prípadne minirúru, môžeme tento recept vylepšiť. Postup prípravy chleba

zostáva totožný, no dáme ho do rúry na 200 stupňov a čakáme, kým sa nám syr pekne nezapečie – ak je plátok syra hrubší, približne dvadsať minút. Takto vznikne chutná, chrumkavá syrová hrianka. A čo sa týka toho tajomstva, tak medzi syr a chlieb sa dá ukryť čokoľvek, na čo máme chuť a máme to poruke – kúsok šunky alebo klobásy, saláma, trocha pikantného kečupu. Ak chceme, aby sa dobre zapiekli aj tieto dodatky, je dobré ich narezáť na tenšie prúžky alebo rozkrájať. Vrcholom (študentského) kulinárskeho umenia sa stáva tento chlieb v prípade, že sa z neho stane malá pizza – pokojne aj havajská. Stačí k šunke pridať krúžok ananásu a hneď máme na stole exotickú večeru. Fantázii sa medze nekladú. (Richard Fučko)

Svätý Otec František vyzdvihuje Pannu Máriu, ktorá „žiari v srdci Cirkvi. Je veľkým vzorom pre Cirkev, ktorá chce nasledovať Krista so sviežosťou a poddajnosťou. Keď bola mladá, prijala anjelo-vo zvestovanie a nebála sa klásť otázky (porov. Lk 1, 34). Mala však ochotnú dušu a povedala: „Hľa, služobnica Pána.“

Vždy na nás zapôsobí sila Máriinho áno. Toto nebolo pasívne a rezignované prijatie. Bolo to niečo iné, ako povedať áno, a potom si pomyslieť: Dobré, skúsime to a uvidíme, čo sa stane. Mária nepoznala výraz „uvidíme, čo sa stane“. Jej áno bolo niečo viac, niečo odlišné. Bolo to áno toho, kto sa chce zaangažovať a riskovať, kto chce dať do stávkky všetko bez ďalšej záruky istoty poznania, že bude nositeľkou prísľubu. A pýtam sa každého z vás: cítite sa nositeľmi prísľubu? Aký prísľub, ktorý mám uplatniť, nosím v srdci? Mária mala nepochybne ťažké poslanie, ale ťažkosti neboli dôvodom povedať nie. Je isté, že mala komplikácie, ale neboli to komplikácie, ktoré sa prejavujú vtedy, keď nás paralyzuje zbabelosť, lebo nemáme všetko dopredu jasné alebo zabezpečené. Mária vstúpila do hry, a preto je silná, preto je influencerka, Božia influencerka! Jej áno a túžba slúžiť boli silnejšie ako pochybnosti a ťažkosti.“ (Richard Fučko)

freepik.com

POTREBUJE LÁSKA PRAVIDLÁ? (8)

ŽEBY PREDSA HORMÓNY?

Čo môžeme urobiť pre to, aby sme našli krásnu lásku? Aby sme našli pravú lásku? Aby sme dokázali budovať vzťahy, po ktorých túžime? Povedali sme si, že pre lásku treba najprv poznať seba, rozumieť sebe a prijať seba. Potom môžeme objavovať druhé pohlavie, druhého človeka. Počul, počula si o tom, že máme mužské a ženské pohlavné hormóny? Mužské a ženské pohlavné hormóny, ktoré nás odlišujú?

Mužský pohlavný hormón sa volá testosterón a ženský estrogén (má tri zložky: estradiol, estriol a estrón). Hormóny pôsobia na vývin telesných orgánov aj mozgu. Majú organizačný a aktivačný účinok. Organizačný účinok sa prejavuje už v prenatalnom období – teda v čase, keď sme boli ešte v brušku mamky. Už v tomto čase, okolo tretieho mesiaca tehotenstva sa u chlapcov výrazne zvýši hladina testosterónu, čo má za následok vývin tzv. gonádálneho pohlavia, teda vývin pohlavných orgánov. Tento organizačný účinok pohlavných hormónov je teda prenatalný, ale aj trvalý, teda siaha a ovplyvňuje našu rozdielnosť aj v dospelosti.

Aktivačný účinok je postnatálny (teda po narodení), je markantný hlavne v puberte, spôsobuje biorytmické kolísanie v reprodukčnom veku – u muža aj u ženy. Zaujímavosťou je, že ženy aj muži majú obidva pohlavné hormóny: aj testosterón, aj estrogén; líšia sa však hladinou hormónov. Ženy majú viac estrogénu a len veľmi

málo testosterónu; muži majú viac testosterónu a len veľmi málo estrogénu. Muži majú napríklad desať- až päťdesiatnásobok testosterónu oproti žene v závislosti od mnohých faktorov, ako je vek, obdobie v živote (obdobie v cykle ženy), v závislosti od toho, či je žena vo fertílno období alebo v klimaktériu, alebo či je tehotná; ako aj v závislosti od zdravotného stavu, životného štýlu, ale aj fyzickej aktivity či ročného obdobia.

Predstavte si, že hormóny majú okrem zdravotnej úlohy aj rozhodujúci vplyv na naše vlastnosti. Estrogén je napríklad zodpovedný za spoluprácu, opatrnosť, submisívnosť, emotívnosť či materskú intuíciu. Testosterón je zodpovedný za súťaživosť, dobrodružnosť, dominantnosť, racionálnu kalkuláciu, asertivitu. To však neznamená, že iba ženy sú emotívne a spolupracujúce a muži sú výlučne a všetci dominantní, súťaživí, dobrodružní. Nepoznáte dievčatá otvorené pre dobrodružstvo? Alebo empatických a spolupracujúcich mužov? Jasné, že poznáte. A to z toho dôvodu, že tu nehovoríme o mužských a ženských vlastnostiach, ale o vlastnostiach, za ktoré sú zodpovedné jednotlivé hormóny. A keďže muži aj ženy majú obidva hormóny, môžeme mať aj rôzne vlastnosti. A to v rôznej intenzite a môžu sa líšiť aj v rôznych obdobiach. Každý z nás je originál. A to je na živote, na nás a na našich vzťahoch krásne. (Renáta Ocilková)

VÝZVA SLOVA: EZ □, □

1			4				
3	9	6				4	
2			7	3			
6	7	2		3	9	8	
	3	1	6		9		7
	4	9	8		6		3
	6	□	1		4	2	
	1			6	2	3	□
9	2	8			4		1

HE3K 4U

SKENUJ KÓDY

ROBERT SCHUMAN

(1886 – 1963)

wikimedia.org

Hoci sa narodil ako nemecký občan v Luxembursku, po vrátení Alsaska-Lotrinska Francúzsku sa stal občanom Francúzska, v ktorom sa politicky angažoval a pôsobil na rôznych vysokých postoch. Stal sa hlavným vyjednávačom najvýznamnejších zmlúv a iniciatív, ako bola Rada Európy, Marshallov plán a NATO. V spolupráci so Jeanom Monnetom vypracoval svetovo známy Schumanov plán. Verejnosti ho predstavil 9. mája 1950 – tento dátum sa

dnes považuje za deň zrodu Európskej únie. Išlo o vytváranie pevných zväzkov medzi účastníkmi štátmi, v ktorých štáty odovzdávajú časť svojej suverenity novej, ústrednej autorite. Týmto spojením sa mala vytvárať hlbšia spolupráca, ktorá by viedla k postupnému spojeniu týchto štátov do spoločného celku. „Takto môžeme byť nástrojom Prozreteľnosti, môžeme presadiť veci, ktoré sme sami nevynašli,“ vyjadril sa Schuman. Ako úprimne veriaci kresťan idealisticky chápal úlohu „vyššej sily“, veril v jej zasahovanie do dejín ľudstva a osudov národov. Toto presvedčenie tvorilo dôležitú zásadu jeho myslenia. Dával otvorene najavo, že základom každej jeho aktivity a politických myšlienok je kresťanské presvedčenie a viera v kresťanské základy Európy. Schuman sa domnieval, že netreba vytvárať novú morálku, pretože kresťanom stačí tá kresťanská, lebo obsahuje všetky princípy, ktorými sa má riadiť ľudský a občiansky život. (Adriana Matoláková)

FRANTIŠEK SOCHOVIČ: NAŠIEL SOM TO MIESTO

Gréckokatolícky kňaz František Sochovič práve vydáva svoj debutový album, v ktorom pomyselné nachádza svoje miesto. Tým miestom je ustavičná chvála Boha v akejkoľvek situácii, v ktorej sa človek nachádza.

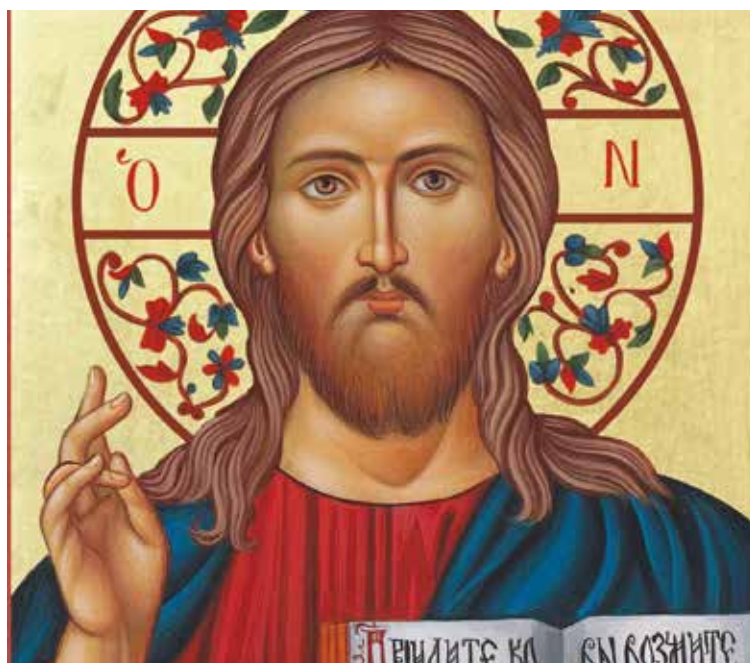
Album obsahuje jedenásť skladieb, ktoré majú veľmi pozitívny náboj. Veľmi ma teší, že nejde o klasické obohrané chváľové frázy a melódie. Texty sa dotýkajú srdca, majú hĺbku a sú veľmi hodnotné. Veľmi oceňujem prirodzený zvuk albumu a inšpiratívne aranžmány. To všetko sa zlieva v príjemnom a zamatavo zafarbenom hlase otca Františka. Vydanie albumu zastrešuje *Healing Grooves Productions*. Album si budete môcť čoskoro vypočuť na známych streamovacích platformách. (Dominik Petřík)

PREČO BY MAL ČLOVEK VZDÁVAŤ ÚCTU IKONÁM? NIE JE TO PROTI VIERE V JEDNÉHO BOHA?

(DIANA)

Ikona je znázornením Krista, Bohorodičky či svätcov, preto si zaslúži našu pozornosť a úctu. Svojou symbolikou je zároveň vyjadrením a „popisom“ ich života, ktorý si zaslúži našu úctu, preto hovoríme o „písaní ikon“. Z tohto dôvodu nemôže byť hriešnym to, čím vyjadrujeme svoj obdiv a uznanie tým osobnostiam, ktoré svoj život žili v Bohu a pre neho. Je zrejme, že ani fotografiu tých, ktorých milujeme a máme ich v úcte, nepošliapeme. A tak o to viac si uctíme nie drevo či farby a matériu ikony, lež toho, kto je na nich znázornený. (vladyka Milan Chatur CSsR)

athontusa.com

OTEC KYRIAK PÍŠE ...

Razantná výzva „dajte mi pokoj“ už iste opustila ústa každého z nás. Ostrá atmosféra alebo prekročené hranice našej predstavy o fungovaní na tejto planéte nás nútili komunikovať svetu túto správu a my sme tomuto donucovaniu podľahli. Pravdou však je, že ľudia, ktorí nás obklopujú, nebudú nikdy dostatočne svätí na to, aby nám definitívne dali pokoj. Ustavičná premenlivosť nášho kontaktu so spoločnosťou bude vždy vôkol nás vytvárať tlak, ktorý dokáže ohroziť náš pokoj. V poriadku, ľudia nám pokoj dať nevedia. Sme však povolani si tento pokoj brať. Nemyslím tým, aby sme sa oň navzájom oberali, ale aby sme pokoj čerpali od Boha, ktorý je zdrojom pravého pokoja, živého a dynamického, nasmerovaného na nebeské kráľovstvo. V Liste Efezanom (2, 14) nám apoštol Pavol pripomína: „On [Ježiš Kristus] je náš pokoj.“ Bez tohto pokoja s veľkým P v našom živote nikdy nenastane žiadny trvácnejší čiastkový pokoj. Prosbami o pokoj sa božská liturgia (a niektoré modlitby časoslova) začína a je nimi prešpikovaná. Podstatné však je, aby sme sa túžili zásobovať týmto Božím darom, ktorý nám on sám vo svojej štedrosti a добрôte chce dať. Získaj ducha pokoja, vravieval svätý Serafim, a tisíce duší okolo teba budú spasených. Modlime sa teda za pokoj zhora a spásu našich duší.

Mozaiika

Príbehy poslušníka

Píše a kreslí Dada Kolesárová.

Na krídlach

Ahoj, deti, možno ste už počuli vyjadrenie, že niekto má orlí zrak alebo že si lieta ako orol. Orol je naozaj výnimočný vták, preto sa stal jedným z významných symbolov v mnohých národoch. Ide o dravca, ktorého jediným nepriateľom je človek. Je veľmi inteligentný, žije v prítomnosti a skromne. V čase hniezdenia najlepšie kúsky z lovu dáva mláďaťu.

Symbolika orla sa oddávna využíva v umení a prenikla do biblických textov aj do liturgických obradov. Východní biskupi počas slávenia stoja na menšom okrúhlym koberčeku, kde je vyobrazený tento majestátny vták vznášajúci sa nad hradbami mesta. Niekedy je korunovaný alebo má svätožiariu. Keďže má len jednu hlavu, volá sa orlica, a má viacero symbolických významov.

Dve sestry

Na byzantskej vlajke takisto nájdeme orla, ale tento má dve hlavy. Názorov na jeho význam je veľa. Dve hlavy môžu symbolizovať Starý a Nový zákon, minulosť a budúcnosť, božskú a ľudskú prirodzenosť Krista, ale aj západnú (Rím) a východnú cirkev (Konštantínopol) ako dve sestry jedného Otca. Úloha: Pomocou štvorcovej siete zrkadlovo dokresli polovicu obrázka dvojhlavého orla.

Orlí koberček

Okrúhly koberček s orlicou rozprestierajúcou krídla nad mestom je symbolom biskupa, ktorý ako orol vysoko rozširuje Božiu náuku a chráni svoje územie, svojich veriacich. Raní kresťania boli presvedčení, že orol je jediným operencom, ktorý môže hľadiť Slnku do tváre, preto sa stal symbolom samotného biskupa. Na bohoslužbách sa používa nevelká orlica a kladie sa vždy na to miesto, kde stojí biskup (pred sedesmi, pri oltári, na ambóne). Pri biskupskej vysviacke sa používa veľká orlica. Úloha: Zakrúžkuj správne odpovede v našom minitestíku o orlovi.

Orol skalný

minitestík

- Patrí do čeľade
  - jastrabovité;
  - sokolovité.
- Samica je
  - t'azšia;
  - ľahšia.
- Hniezda môžu mať šírku
  - viac ako 1 meter;
  - viac ako 1,5 metra;
  - viac ako 2 metre.
- Svojím zrakom sleduje oblasť s rozlohou
  - 6 km²;
  - 7 km²;
  - 8 km².
- Štrmhlav letí rýchlosťou
  - 150 km/h;
  - 145 km/h;
  - 135 km/h.
- Vystúpi až do výšky
  - 500 m;
  - 800 m;
  - 1000 m.

- **Viete, že** veľké zorné pole umožňuje orlovi pozorovať obe strany a súčasne mať prehľad o čomkoľvek, čo sa blíži zozadu? Dokáže otočiť hlavu o 270 stupňov.
- **Viete, že** orly trávia celý svoj život s jedným vyvoleným a zostávajú mu verní?
- **Viete, že** dokážu vydržať bez potravy až päť týždňov?

K SVIATKU VŠETKÝCH DETÍ

V priebehu rokov sa stalo, že Medzinárodný deň detí stal sa sviatkom, spoločenskou udalosťou. Veď deti sú základom radosti a šťastia rodinného súžitia. Bez ich dŕavotu, smiechu a prejavov bezstarostného života život v rodine bol by fádny, hučal by prázdnotou... Žiaľ, éterom okolo nás nie raz sa ozýva to žalostné volanie odumierajúcich, ešte nenarodených detí: „Mamička, prečo ma nechceš?“ Aká to irónia osudu! Kde by chceli mať dieťaťko, tam ho niet a inde zase tak radi sa ho zbavujú ešte pred narodením! Dieťa je niekde práťaž pohodlnického, egoistického ponímania života, lebo auto, chata, prepych a paráda v obliekaní a v nárokovosti na život sú samozrejmejšie a vznešenejšie, nech vychovať čo i len jedno dieťa... Napriek tomu deti sa rodia a kresťanskí rodičia vychovávajú ich na slávu Božiu i k úžitku ľudskej spoločnosti. Vo výchove dávajú im to krásne povedomie, že sú nielen ich dieťkami, že sú nádejnou budúcnosťou národa, ale že sú aj dieťkami Božími...

Nech slnko radosti, spokojnosti a bezstarostnosti čo najdlhšie svieti na naše deti. Na všetky deti! I na tie, ktoré sú postihnuté častými a ťažkými chorobami. I na tie, ktoré život natrvalo poznačil krížom utrpenia – zmrzačením. Áno, aj na nich nech svieti slnko a žiara Božej blahopriazne! Trpia nevinne. Prijali svoj údel utrpenia už v zárodku svojho zrodzenia, aby aj

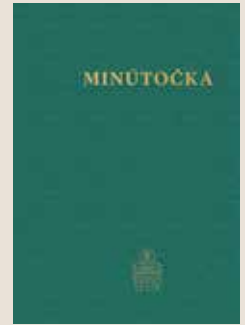

voči nim sme mohli my zdraví preukázať svoju obetavosť a ušľachtilosť... Kým je postihnutý jedinec dieťaťom, je ihravý, bezstarostný ako normálne, zdravé dieťa! Neuvedomuje si tragický dopad svojho zdravotného stavu. Až neskôršie prichádza na to, o čo ho v porovnaní s inými deťmi život už v detstve obral.

Ak oslavujeme sviatok detí, tešíme sa s nimi, nezabudnime zamyslieť sa aj nad skutočnosťami, ktoré kalia bezstarostnú radosť nevinných, ale trpiacich detí. Každé dieťa, zdravé i postihnuté, potrebuje duchovnú lásku, starostlivosť a posilu. Láska a obetavosť zachraňuje dušu a utvára osobnosť i v poznačenej telesnej schránke. (Tibor Fedoronko, Slovo 6/1974, s. 3)

JOSEF HLOUCH: MINÚTOČKA

Špeciálna minútka na počiatku dňa vyhradená len Bohu sa môže stať stretnutím, ktoré nás posilní na celý deň a ponese našu dušu v posvätnosti. Už v názve knihy cítiť nežnú a hlbokú lásku biskupa Josefa Hloucha (1902 – 1972), ktorý pôsobil na území Čiech, no bol intenzívne spätý s Cirkvou na Slovensku a v súčasnosti prebieha proces jeho blahorečenia. Jeho dielko s krátkymi myšlienkami na každý deň liturgického roka môžeme označiť za klasiku duchovnej literatúry. (Martina Jokelová Ťuchová)

ELEMENTY

Najnovšia PIXAR-ovka sa odohráva v meste živlov, kde bok po boku žijú obyvatelia ohňa, vody, zeme a vzduchu. Film sleduje život energetickej ohňovej mladej ženy Ember, ktorá celý život túži prevziať rodinný obchod po svojom otcovi a pripravuje sa na to. Všetko sa však začne meniť, keď sa v pivnici obchodu objaví vodný mladík Wade. Ember a Wade sa spolu vydávajú hľadať zdroj úniku vody, ktorý zaplavuje a ohrozuje celé mesto. Pri tomto hľadaní sa pomaly spoznávajú a Wade začína Ember ukazovať nový pohľad na fungovanie sveta, v ktorom žije. Ember začína prehodnocovať svoje doterajšie postoje a názory. Pomaly objavuje svoje miesto v spoločnosti. (Slavomír Gereg ml.)

SLOVO PRE TEBA

Opakovanie je matkou múdrosti. Tvrдили to už antickí filozofi. My Slováci poznáme iné príslovie: Nemému dieťaťu ani vlastná mater nerozumie. My nechceme a nesmieme byť nemým dieťaťom.

Časopis Slovo je časopisom našej Gréckokatolíckej cirkvi. Nie je to iba časopis určený gréckokatolíkom, ale je to náš, je to váš časopis. A vy nie ste povolani byť iba jeho čitateľmi, ale pomáhať ho aj tvoriť. Každý, ako vie. A to nielen modlitbou a finančným príspevkom, alebo správou z akcie vo farnosti, ale aj inak. Prikladám zopár možností:

- Fotograf. Profesionálne fotíte a vedeli by ste nám nafotiť napríklad ikony alebo sakrálné miesta vo vašom okolí? Alebo máte zaujímavé fotografie, zvlášť momentky z modlitby, ktoré by sme mohli použiť v časopise?
- Pisateľ. Viete písať, len vám chýba námet alebo potrebujete podklady? Žiadny problém.
- Prekladateľ. Poznate cudzie jazyky a viete prekladať nábožensko-psychologické texty?
- Tvorca aplikácií a webových stránok.

Ozviť sa (sefredaktor@casopisslovo.sk; 0911 711 263). Slovo môže byť i váš časopis a miesto, kde svoje dary a schopnosti uplatníte v prospech svojej cirkvi. (Juraj Gradoš)

KOMPLI(KOVANÉ) KOMPLI(MENTY)

Mala som vtedy sedem rokov. Človek by povedal, že také dieťa ešte nemá ani páru o tom, z akých dôvodov si ľudia dávajú komplimenty. Dieťa vám pokojne povie, že máte tučné nohy, a keď mu poviete, že v tom pyžamku vyzerá ako Spiderman, verí tomu. Nehovorím, že ja som bola výnimočná, no na mňa to nikdy neplatilo. Od útleho detstva som sa pozerala na svet s akousi nedôverou (opodstatnenie sprvu neodôvodnenej skepsy som pochopila až neskôr). Čím je človek starší, tým viac sympatizuje s rozprávkovými postavami, ako sú mačocha, ježibaba či Gargamel. A keď mu niekto povie niečo milé, označí to za kompliment. Nedeje sa to bežne, preto tomu treba vytvoriť samostatnú kategóriu. S komplimentmi je to komplikované, pretože sa v nich zmyva hranica medzi zdvorilosťou a úprimnosťou. Keď vám niekto povie, že v tých rifliah vyzeráte dobre, naozaj vám seknu či len chce od vás odpísať úlohu z matiky?

Prvý kompliment, na ktorý si pamätám, som dostala v prvej triede od pani učiteľky. O každom žiakovi vtedy napísala na tabuľu jedno prídavné meno, ktoré ho vystihovalo. O mne napísala: Naša Saška je zlatučká. A moja sedemročná hlava spozornela, a moje (tiež sedemročné) obočie sa spojilo. Som zlatučká? Akože zlá a tučná? Samozrejme, že som sa po tom cítila hrozne, veď kto by sa po tom aj necítil hrozne? Mamka sa na mne smiala, pretože netušila, do akej miery to definuje moju osobnosť, ktorá sa začala naplno prejavovať neskôr. Keď totiž dôjde k stretu mojej nedôverčivosti, pesimizmu a mizantropie, naozaj z toho nemôže vzniknúť žiadna zdravá reakcia na kompliment. Pri komplimente zväčša nedôverčivo reagujem: To myslíš ironicky? Dokonca som si začala všimáť, aké typy ľudí mi dávajú komplimenty, a zhodnotila som, že je to viac v nich ako vo mne. Hovorí mi milé veci, pretože oni sú milí, a nieže ja som mala zaujímavú prezentáciu na prednáške. Preto mám najradšej komplimenty od ľudí, ktorých podozrievam z toho, že im nie som sympatická alebo ma nemajú radi. Vtedy to nie je prejav slušnosti, len zhodnotenie situácie, ktorú musia chtiac-nechtiac ohodnotiť pozitívne. Tak som sa teda začala zamýšľať, do akej miery berieme komplimenty len ako prejav slušnosti a kedy už ako ocenenie seba samých.

Nedávno som sa poďakovala kamarátke za to, že dáva každému komplimenty. „No, mne by mohli za dávanie komplimentov platiť.“

„Hej. A mne by mohli platiť, aby som ich prijala.“ (Alexandra Matoláková)

David Campanale | telegraph.co.uk

RUŠENIE KREŠŤAN- SKÝCH POLITIKOV

Mäkká perzekúcia sa prejavuje mnohými podobami: od vytlačania kresťanských názorov z verejnej diskusie cez rušenie prednášok postavených na kresťanskej antropológii až po stratu práce tých, ktorí sa odmietnu podvoliť. V posledných rokoch prichádza nová fáza: rušenie kresťanských politikov. Pod tým si nepredstavujeme to, že kresťanský politik prehrá vo voľbách. To je normálna vec. V demokracii rozhodujú voliči. Ide o situáciu, keď vnútrostraníckymi procedúrami zabránia kresťanskému politikovi kandidovať alebo mu rôznymi lživými kampaňami znemožnia uspieť.

Akousi lastovičkou bola kandidatúra Rocca Buttiglioneho na pozíciu eurokomisára pre spravodlivosť. Dovtedy vypočutie kandidátov pred Európskym parlamentom bolo viac-menej rutinou. Inak povedané, všetci prešli. Pri Roccovi Buttiglionem to bolo inak. Rozpútala sa obrovská kampaň poukazujúca na skutočnosť, že zastáva katolícke názory a ľudské práva. Hrozilo neodsúhlasenie celej komisie, a tak sa Rocco Buttiglione svojej kandidatúry vzdal. Tento príbeh však pokračuje v iných krajinách. Spomeniem len tie najnovšie. Minulý rok rezignovala škótska premiérka, a tak sa mali uskutočniť voľby, ktoré rozhodnú o novom predsedovi Škótskej národnej strany, ako aj premiérovi Škótska. Dvaja najvýraznejší kandidáti boli Kate Elizabeth Forbesová a Humza Yousaf. Hneď po oznámení záujmu pani Forbesovej kandidovať sa objavili útoky ohľadne jej členstva v Slobodnej škótskej cirkvi, ktorá zastáva konzer-

vatívne názory na vznik a ochranu života. Rozpútala sa celá kampaň ohľadne jej minulých vyhlásení, najmä čo sa týka manželstva homosexuálov, ktoré opakovane odmietala podporiť. Islamistické pozadie jej súperu akoby neprekážalo. Nakoniec vo veľmi tesnom súboji prehrala. Druhým prípadom je David Campanale, kandidát Liberálno-demokratickej strany do najbližších volieb britskej dolnej snemovne. Campanale je známy obhajca náboženskej slobody v Británii i vo svete. Jeho názory sú dlhodobo známe. Na jeseň minulého roka sa úspešne pokúšal o získanie nominácie na poslaneckého kandidáta za svoju stranu do najbližších volieb. Uspel veľkou väčšinou. Obrat nastal pred dvomi mesiacmi, keď bol odvolaný z kandidátky po tlaku pro LGBTI skupín v rámci strany. Proces prebehol veľmi neštandardne a zrejme za porušenia predpisov strany, a Campanale sa v súčasnosti súdi o zrušení protiprávneho rozhodnutia a možnosť kandidovať.

Všetky prípady hovoria to isté. Ide o snahu umlčovať kresťanský hlas vo verejnom živote, a to nie cestou volieb, ale cestou zabránenia politikom sa vôbec zúčastniť. Ak budú kandidátky strán usporiadané tak, že tam budú iba „poslušní“ kresťania alebo nebudú žiadni, tak sa netreba obávať ich zvolenia a presadzovania ich a našich postojov vo verejnom živote. Aj to je o náboženskej slobode, resp. jej porušovaní a pomalom, subtílnom vytlačaní kresťanov z verejného života. (Michal Považan)

VYMENOVANIE SÍDELNÉHO BISKUPA MUKAČEVSKÉJ EPARCHIE

UKRAJINA ■ V stredu 8. mája 2024 Svätý Otec František vymenoval za biskupa Mukačevskej gréckokatolíckej eparchie rehoľného kňaza otca Teodora Macapulu, IVE, farára vo farnosti Krasna a synkela pre rehoľníkov Mukačevskej eparchie. Vysviacka sa uskutoční 16. júla 2024 (utorok), v deň sviatku ikony Mukačevskej Bohorodičky v Katedrále Povýšenia svätého Kríža v Užhorode.

Oznámenie sa udialo v užhorodskej katedrále a predchádzala mu modlitba posvätného ruženca. Biskup nominant Teodor (vlastným menom Andrej) Macapula sa narodil 21. augusta 1981 v dedine Krylos v Ivano-Frankovskej oblasti (Ukrajina). V roku 2001 vstúpil do noviciátu Inštitútu vteleného Slova (I. V. E.). 25. augusta 2007 zložil doživotné sľuby a 10. februára 2008 bol vysvätený za kňaza. Po kňazskej vysviacke pôsobil v rokoch 2008 – 2013 ako duchovný pastier gréckokatolíckych veriacich žijúcich v Ruskej federácii. Po svojom návrate na Ukrajinu pôsobil v Mukačevskej eparchii v meste Dubove a vo Farnosti Najsvätejšej Trojice v dedine Krasna v Ťačivskom okrese. Okrem ukrajinčiny ovláda ruštinu, taliančinu, španielčinu a poľštinu. (grkatba.sk)

www.iveukraine.com.ua

SYNODÁLNE STRETNUTIE KŇAZOV

TALIANSKO ■ 28. apríla – 2. mája sa v Sacrofane neďaleko Ríma uskutočnilo synodálne stretnutie kňazov. Zúčastnilo sa na ňom takmer dvesto kňazov. Gréckokatolíkov zastupoval otec Marcel Mojzeš. Spolu s ním sa na stretnutí zúčastnili dvaja rímskokatolícki kňazi zo Slovenska otec Peter Sýkora a otec Ľudovít Pokojný. Išlo o cennú skúsenosť katolíckeho spoločenstva kňazov, ktorí napriek kultúrnym, obradovým, rasovým či jazykovým odlišnostiam vytvorili jednotu v snahe prehĺbiť synodálny rozmer Cirkvi. Pracovalo sa v menších skupinách, kde kňazi zdieľali svoje radosti i starosti a učili sa navzájom počúvať v spoločnom rozlišovaní. Vyvrcholením programu bolo stretnutie s pápežom, ktorý napísal osobitný list farárom celého sveta. (Marcel Mojzeš)

FRANCÚZSKO ■ Biskupi siedmich francúzskych diecéz patriacich do metropoly Reims začali 30. apríla päťdňovú pešiu púť za povolania. Každý z nich prejde územie svojej diecézy. V sobotu 4. mája sa stretli na metropolitnom dni povolaní v Reims. Biskupi vyšli z rôznych miest. Púť tak bola pre nich aj príležitosťou stretnúť sa s obyvateľmi svojej diecézy. Hlavným cieľom tejto iniciatívy je však upozorniť všetkých veriacich na to, aby sa modlili za nových kňazov. (TK KBS)

VATIKÁN ■ Pápež František v piatok 3. mája na stretnutí s Národnou konfederáciou odborného vzdelávania a prípravy vyzval na investovanie do odbornej prípravy mladých ľudí a na budovanie generáčnej výmeny. Povedal, že mladí ľudia sú jednou z najkrehkejších kategórií našej doby. Sú plní talentov, ale sú aj mimoriadne zraniteľní v dôsledku kultúry a podmienok doby. (TK KBS)

VATIKÁN ■ Vatikánske múzeá ponúkali pútnikom počas celého mája mariánsku prechádzku vo Vatikánskych záhradách spojenú s modlitbou za mier. Bolo možné ju absolvovať dvakrát do týždňa: v sobotu ráno a v stredu po generálnej audiencii, po predchádzajúcej rezervácii. Trasa zahŕňala desať najvýznamnejších mariánskych obrazov. Sú svedectvom mariánskej úcty rôznych národov. Plánované zastavenia trasy pripomínajú mariánske poslanstvo pokoja. (TK KBS)

TSKE

STRETNUTIE GRÉCKOKATOLÍCKYCH BISKUPOV

CHORVÁTSKO ■ 13. – 14. mája sa v chorvátskom meste Križevci stretli gréckokatolícki biskupi strednej Európy, ktorí sa považujú za dedičov Užhorodskej únie. Nadviazali na spoločné stretnutie z júna 2023 vo Viedni, kde sa všetci zišli pri príležitosti 250. výročia Viedenskej synody gréckokatolíckych biskupov Uhorska. Po večerni sa biskupi stretli na prvom pracovnom bode programu, ktorým bola prednáška otca Tarasa Chagala, ktorá vychádzala zo sociologického prieskumu života kňazov a kňazských rodín. Stretnutie v utorok ráno otvorilo slávenie archijerejskej svätej liturgie, ktorej predsedal vладыka Jonáš Maxim. Po liturgii pracovnú časť otvorila prezentácia jednotlivých miestnych cirkví a eparchií. Po nej sa ujal slova vладыka Fülöp Kocsis. Prednášal o situácii kňaza a jeho rodiny na začiatku 21. storočia. S poslednou prednáškou vystúpil János Nyirán, archidiakon Hajdúdorozskej archieparchie a otec piatich detí, v ktorej priblížil metódy výchovy detí v gréckokatolíckych kňazských rodinách. Záver pracovnej časti využili prítomní biskupi na vzájomné zdieľanie a výmenu skúseností a pohľadov. (TSKE)

Samuel Šimko

ARCIBISKUPI NA TÚRACH

» Patrik MALARČÍK, Mário CSERÉP

Májové štátne sviatky sa už mnoho rokov spájajú s turistikou detí, mladých i celých rodín s vladykmi. Tento rok 1. mája putovali s veriacimi arcibiskupi Jonáš Maxim a Cyril Vasil'. Tohtoročné turistické trasy pripravili zodpovední za mládež neďaleko biskupských sídel v Prešove a v Košiciach – cieľom bol Sigord a Slanská Huta.

TURISTICKÝ DEŇ PREŠOVSKÉJ ARCHIEPARCHIE S VLADYKOM JONÁŠOM MAXIMOM

1. mája 2024 sa deti, mladí i rodinky Prešovskej archieparchie zúčastnili na turistickom dni, ktorý bol tento rok na trase: Zlatá Baňa – Temný les – Hrad Bodoň – Sigord (Centrum pre rodinu, Savore Sigord). Počas túry sa vyše tisícsto detí, mladých, ich rodičov či starých rodičov zamýšľalo nad témou Jubilejného roka 2025 *Pútnici nádeje*.

Na trase boli pre účastníkov pripravené štyri stanovišťa, na ktorých im bola rôznym spôsobom priblížená téma nádeje. Pomocou rôznych aktivít a dynamík sa hlbšie zamýšľali nad nádejou vo svojom živote. Účastníci podujatia sa mali možnosť stretnúť s vladykom Jonášom Maximom, ktorý bol k dispozícii každému, kto sa s ním chcel stretnúť, porozprávať či odfoťiť.

Po úspešnom absolvovaní trasy sa všetci zhromaždili v ciele, ktorý bol na ihrisku v Centre pre rodinu Sigord, kde sa vladyka

Jonáš účastníkom prihovril. Pre deti a mladých boli v ciele pripravené atrakcie ako nafukovací hrad, šmýkačky, futbal či maľovanie na tvár. Mladí mali aj možnosť zapojiť sa do plnenia rôznych úloh ako skákanie vo vreci, lúštenie tajničiek, ťahanie lana a množstvo iných zaujímavých súťaží.

Turistický deň bol dňom príjemných stretnutí a celé podujatie sa nieslo v rodinnej atmosfére. O úspešný priebeh celého podujatia sa staral tím šesťdesiatich dobrovoľníkov pod vedením Timoteja Pulščáka. Vladyka Jonáš z vďačnosti pozval všetkých dobrovoľníkov na pizzu na arcibiskupský úrad.

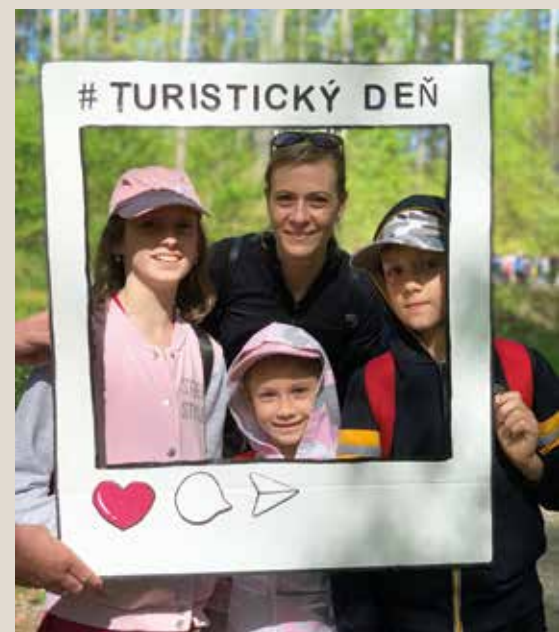
Všetkým animátorom a dobrovoľníkom poďakoval aj otec Michal Jančíšin, riaditeľ Cirkevnej školy v prírode a Centra voľného času v Jusovej Voli. Podľa jeho slov každý jeden z nich s obrovským nasadením pomohol pri organizovaní turistického dňa. Ich energia a oddanosť dodali podujatiu nádhernú atmosféru a zanechali nezmazateľný dojem na všetkých zúčastnených. Osobitné poďakovanie vyjadril aj vladyka

kovi Jonášovi, prešovskému arcibiskupovi metropolitovi, ktorý prešiel celú trasu s pútnikmi. Aj takto dal podnet na mnohé neformálne rozhovory i duchovné slová.

TURISTICKÝ DEŇ KOŠICKEJ EPARCHIE S VLADYKOM CYRILOM VASILOM

V prvý májový deň sa v Košickej eparchii uskutočnila tradičná túra s vladykom. Po Spišskonovoveskom protopresbyteráte prebral štafetu organizácie Sečovský protopresbyterát. Množstvo rodín, mladých, detí i tých skôr narodených absolvovalo trasu, ktorá sa začínala v obci Slanská Huta.

Turistický deň sa začal spoločnou modlitbou Molebenu k Presvätej Bohorodičke,

ktorú v miestnom rímskokatolíckom Chráme Nanebovzatia Panny Márie viedol vladyka Cyril za účasti miestneho rímskokatolíckeho pána farára Pavla Bačišina, mnohých kňazov Košickej eparchie, turistov i miestnych veriacich. Miestny farár pútnikov privítal na svojom území, poukázal na miestnu históriu chrámu i jeho začiatky. Ocenil aj vzácny moment pre miestne kroniky – návštevu arcibiskupa. Prihovorila sa aj pani starostka Martina Urbanová, ktorá bola zasiahnutá silným dojmom, keď sa počet obyvateľov malej dedinky v kopcoch razom zdvojnásobil. Okrem iného vladyka Cyril pripomenul rodinám i mladým otváranie brán Kolégia sv. sedmopočetníkov v Košiciach, netradičnej a podnetnej možnosti ubytovania spojenej s formáciou v centre Košíc pre vysokoškolských študentov. Piesňami úvod túry sprevádzali mladí zo Sečoviec.

Sprievod odvážne kráčajúcich turistov sa nebojácne vydal zdoláť vrch Veľký Milič. Zakončenie prvej, ľahšej sedemkilometrovej časti i celej skoro štrnásťkilometrovej túry s dlhšou obchádzkou i vyhlídkou bolo na lesníckej chate *Kopaska*, kde účastníkov čakal guláš, koláče a množstvo dobrôt, ktoré pre účastníkov pripravili veriaci Sečovského protopresbyterátu. Rodiny a menšie deti, ktoré zakončili túru v menšom variante, čakal bohatý sprievodný program – malá vyhlídka za chatou, volejbalová sieť, maľovanie na tvár, rozložená vatra na opekanie i stoly s lavicami na posedenie v prírode. Zdatnejší turisti sa vybrali hore strmým kopcom až na Veľký Milič, na ktorom ich, žiaľ, čakala zatvorená vyhlídková veža a náučné tabule v maďarčine, keďže sa už ocitli na štátnej hranici. Napriek tomu počas krátkej prestávky využili pútnici chvíľu na rozhliadnutie sa z tohto vrcholu.

Pútnici sa cestou pomodlili radostný ruženec, ktorý sa predmodlievali prítomní putujúci kňazi s mladými. Striedal sa po slovensky i cirkevneoslovansky, nechýbala ani krátka meditácia vladyku Cyrila pred každým tajomstvom. Prvý desiatok zaznel pri náučnej zastávke neďaleko československého ľahkého opevnenia z rozpätia rokov 1936 – 1938.

Touto cestou pútnici ďakujú pani starostke i obci Slanská Huta, za milé prijatie a otvorené srdcia, a pomoc pri organizovaní túry. Poďakovanie patrí aj miestnemu DHZ, ktorý bol nápomocný pri parkovaní áut a autobusov, i miestnej lesnej správe za poskytnutie priestorov chaty.

Marian Horňák

NOVÝ KŇAZ KOŠICKEJ EPARCHIE

KOŠICE ■ Arcibiskup Cyril Vasil' v nedeľu 5. mája v Chráme Božej múdrosti na Sídlisku Dargovských hrdinov vysvätil pre Košickú eparchiu za kňaza Sergija Sabova, pochádzajúceho z Farnosti Narodenia Presvätej Bohorodičky Mukačevo-Rosvigovo.

Vladyka Cyril v homílii paralelou prepojil uzdravenie slepého s udalosťou dnešného dňa. Ako Kristus koná zázrak uzdravenia, prináša nezvratné zmeny do života človeka, tak aj kresťanské sviatosti majú podobnú nezvratnú povahu. Krst nechá-

va v duši človeka nezmazateľný znak, zatiaľ čo sviatosť kňazstva zaväzuje k trvalej službe Bohu a spoločenstvu. Tieto sviatosti nie sú len formálnymi akciami. V čase, keď spoločnosť čelí neustálym zmenám a neistote, je dôležité si uvedomiť hodnotu trvalých záväzkov.

Pri prijímaní sviatosti kňazstva otca Sergija sprevádzali modlitby a podpora spoločenstva. Tento akt nie je len osobným rozhodnutím, ale aj darom a zodpovednosťou pred Bohom a spoločenstvom, ktorú sprevádza. Je to symbolický akt,

ktorý zdôrazňuje dôležitosť trvalých záväzkov a hodnôt v živote kresťana. V závere svätej liturgie poďakoval novokňaz Bohu, vladykovi Cyrilovi, svojej rodine, prítomným kňazom a veriacim za ich modlitby a podporu.

Pri čítaní dekrétu o vymenovaní ho celý chrám s úsmevom na tvári a potleskom prijal za kaplána farnosti Košice-Furča. Do grécko-katolíckej farnosti na Furči sa prisťahoval so svojou rodinou koncom roka 2022. Sergij Sabov pôsobil v Košickej eparchii šesť mesiacov ako diakon. (Samuel Dávid Bombár)

Marcela Pintérová, Rastislav Pintér

MINIŠTRANTSÝ DEŇ

PREŠOV ■ Miništrantský deň sa začal v prešovskom seminári 27. apríla už v ranných hodinách registráciou a úvodným slovom otca Vladimíra Sekeru-Mikluša, rektora kňazského seminára. Po uvítaní nasledovala prezentácia života bohoslovcov v zábavnej forme. Pokračovalo sa prehliadkou seminára v skupinkách, kde na jednotlivých miestach mali účastníci možnosť vidieť priestory, v ktorých žijú bohoslovci. Miništranti sa mohli viac dozvedieť o kňazskom liturgickom oblečení, spôsobe pečenia profsory, voľnočasových aktivitách bohoslovcov. Po prehliadke seminára sa slávila svätá liturgia v seminárnej kaplnke. Po nej nasledoval obed a kvíz, na ktorom bohoslovci vyskúšali poznatky svojich návštevníkov, ktoré nazbierali počas prehliadky seminára. (Rastislav Daňo)

FARNOSŤ KOŠICE-STARÉ MESTO NA PÚTI

HAČAVA ■ 27. apríla 2024 sa farnosť Košice-Staré mesto v počte skoro sto ľudí vybrala na výlet na Hačavu. Po príchode do tejto obce sa zväčšili s bývalým kaplánom otcom Patrikom Pankulicsom. Spoločne sa vybrali do tamojšej cerkvi, kde sa porozprávali o živote v obci, farnosti a predstavili si chrám. Výlet začali modlitbou akatistu v chráme, ktorý sa modlili aj na zastaveniach počas túry. Pre niekoho prechádzka, pre iných zasa túra sa začala veľmi strmým šliapaním, ktoré však všetci zvládli. Cieľom bola pekná drevená chata, pri ktorej si pútnici oddýchli, načerpali sily a s myšlienkou, že na konci ich čaká odmena, sa vybrali naspäť. Po príchode na faru už navôkol bolo cítiť chutné vône gulášu, klobások a špekáčikov. Po výdatnom obede, skvelých rozhovoroch a utužovaní vzťahov sa plní prítomnosti Svätého Ducha vrátili naspäť domov. Vďaka patrí otcovi Pavlovi Bardzákovi za zorganizovanie výletu. Veľká vďaka patrí aj otcovi Patrikovi a celej jeho farnosti, ktorí pútnikom nielen pripravili skvelý guláš, ale aj sa o nich ako o veľkú rodinu postarali. (Rastislav Pintér)

FEB-KY NA JUSKOVEJ

JUSKOVA VOLA ■ Počas posledného aprílového víkendu 26. – 28. apríla organizovali v GMC Bárka v Juskovej Voli členovia farských evanjelizačných buniek formačný kurz *Mysel syna a dcéry tiež*. Kurz bol určený nielen členom farských evanjelizačných buniek, ale aj každému, kto túži rásť a dozrievať v Božom pláne pre svoj život. Lektorom kurzu bol kňaz Miloš Pikala, farár farnosti Turčiansky Peter. Účastníci formačného kurzu boli prevedení do témy zbožštenia, teda čo to v praxi znamená: byť ako Ježiš, žiť a konať ako Ježiš. Okrem prednášok a slávení svätých liturgií nechýbal ani čas na svätú spoveď, spoločné modlitby, celonočnú adoráciu, zdieľanie, oddych, prechádzku a čas na koláčik a kávu. (Slavomír Zahorjan)

Sofia Mikulová, Marcela Pinterová

MLADÍ SA ZIŠLI V PÚTNICKOM KLOKOČOVE

KLOKOČOV ■ 3. – 4. mája slávil mladí Košickej eparchie odpust mladých, ktorý sa už tradične konal počas májovej fatimskej soboty. Do slávenia odpustu mladých vstúpila malá skupinka mladých už v piatok 3. mája v samotnom Klokočove. Spoločný čas pri večeri, modlitbe večierne a následných rozhovoroch v mužsko-ženských skupinkách pomohol mladým vstúpiť do hlavnej témy tohtoročného odpustu: *Čisté srdce*. Sobota patrila oficiálnemu programu odpustu mladých. Hlavnou časťou májovej fatimskej soboty bola archijerejská svätá liturgia. Po nej sa stretli pri odpustovom stole v pútnickom dome. Následne mladí vstúpili do poobedného programu, počas ktorého, vytvoriac si vlastné srdcia z papiera, prešli cestou spoznávania srdca múdreho, srdca milujúceho a srdca čistého. Vrcholom bolo záverečné modlitbové stretnutie v chráme, ktorým mladých previedli otec František Petruška a ďalší mladí z Domčeka bl. Anky Kolesárovovej z Vysokej nad Uhom. Vzácny hosťom bola samotná blahoslavená Anka. Bodku dala spoločná modlitba adorácie, počas ktorej si mohli mladí uctiť v modlitbe relikvie bl. Anky priložením si ich na srdce. (Ján Fedorišín)

Miron Pira

OSLAVY VÝROČIA OBNOVENIA SPOLKU SV. JÁNA KRSTITEĽA

PREŠOV ■ V sobotu 4. mája gréckokatolícka rusínska organizácia *Obščestvo sv. Joana Krstiteľa* (Spolok sv. Jána Krstiteľa) oslávila v Prešove dvadsiate výročie svojho obnovenia. Slávnosť sa začala ďakovnou archijerejskou svätou liturgiou, ktorú v Katedrále sv. Jána Krstiteľa spolu s rusínskymi kňazmi slúžil vladyka Jonáš. Liturgiu svojim pekným spevom sprevádzal aj spevácky súbor Barvinok z Kamienky. V homílii vladyka Jonáš povzbudil všetkých k plneniu Božej vôle pri nasledovaní Krista a zaželel veľa Božích milostí pri aktivitách spolku na Božiu slávu a blaho Gréckokatolíckej cirkvi. Po liturgii nasledovali pozdravné slová adresované Spolku sv. Jána Krstiteľa od predstaviteľov rusínskych organizácií. Druhá časť osláv pokračovala v priestoroch arcibiskupského úradu, kde v sále biskupov po piesni súboru Barvinok *Hospodi, pomiluj, Hospodi, prosti* všetkých prítomných privítal vladyka Jonáš. Následne bolo rusínskym organizáciám aj jednotlivcom odovzdaných dvadsaťpäť pamätných plakiet pri príležitosti 20. výročia obnovenia spolku ako poďakovanie za dlhoročnú spoluprácu. (Milan Jasik)

SVÄTUŠE ■ 1. mája 2024 sa konalo tradičné stretnutie rodín kňazov Maďarského protopresbyterátu na brehu rybníka vo Svätuší. Približne desať kňazských rodín tu strávilo pekný deň pokoja, radosti a zábavy. Zhromaždené rodiny mali príležitosť na spoločné rozhovory pri guláši a *opekačke* alebo na športové aktivity a chytanie rýb pri rybníku. Aj takýmto spôsobom sa posilňuje a upevňuje kňazské spoločenstvo rodín. (TSKE)

KOŠICE ■ V druhý májový deň sa v budove Biskupského úradu Košickej eparchie v Košiciach konal kňazský deň za účasti arcibiskupa Cyrila Vasiľa a väčšiny kňazov Košickej eparchie. Program sa začal modlitbou tretej hodinky, pokračoval témou, ktorá je aktuálna: *Zneužívanie a ochrana maloletých v Cirkvi*. Kňazi si vypočuli sériu prednášok, ktoré viedol tím Centra na ochranu maloletých v Košiciach, ktoré je súčasťou Teologickej fakulty Katolíckej univerzity v Ružomberku, pod vedením otca biskupa Marka Forgáča. V prvej prednáške otec biskup Marek Forgáč predstavil tému ľudskej sexuality a telesnosti v živote kňaza. Zdôraznil, že zneužívanie maloletých je vždy zneužitím moci a autority. Ak ide o duchovnú autoritu, je to o to závažnejšie a vedie to i k strate viery. V druhej prednáške pani psychologička Jana Bieščadová Vindišová priblížila zneužívanie z psycho-

logického pohľadu, z pohľadu obeť, ktorá potom trpí neraz celoživotnou traumou. Poukázala na vzťah psychológie a pastoračie, takisto na terapiu, ktorá pomáha pri liečení týchto rán. Poslednú prednášku otec Andrej Kačmár poňal z právnického hľadiska, zameral sa na zneužívanie jednak z pohľadu cirkevného, tak aj z pohľadu civilného práva. Po každej prednáške bol priestor na diskusiu a kňazi sa otázkami živo zaujímali o danú problematiku. Svoje miesto našli aj pastoračné, praktické a ekonomické usmernenia pre kňazov Košickej eparchie. Stretnutie kňazov sa skončilo spoločným obedom, po ktorom sa kňazi rozišli do svojich farností. (TSKE)

JUSKOVA VOLA ■ 6. a 7. mája 2024 sa v GMC Bárka v Juskovej Voli konal 26. ročník metropolitného kola biblickej súťaže. Zúčastnili sa na ňom prvé tri víťazné družstvá eparchiálnych kôl z Prešovskej archieparchie a Košickej eparchie. V predvečer súťaže poctil účastníkov svojou návštevou vladyka Marián Andrej Pacák, ktorý slávil svätú liturgiu a zúčastnil sa aj na večernom zábavnom programe. Ten bol vytvorený predovšetkým virtuálnou cestou do sveta biblických postáv a udalostí, ktorú nám pomohli zrealizovať zástupcovia firmy *IT Valley* z Košíc prostredníctvom virtuálnej reality. V utorok nadišiel čas na zápolenie a vyhodnotenie súťaže nasledovalo po svätej liturgii, ktorú slávil vladyka Jonáš Maxim, ktorý víťazným družstvám odovzdal diplomy a ceny. (M. Diheneščík)

BADÍN ■ Členovia environmentálnej subkomisie Konferencie biskupov Slovenska (ES KBS) sa zišli v stredu 8. mája v Badíne pri Banskej Bystrici na svojom pravidelnom zasadnutí pod vedením vladyku Milana Lacha, za účasti nových členov, ktorí sa na úvod predstavili. Hlavnými témami rokovania boli témy ochrany prírody a krajiny a životného prostredia, a návrhy aktivít na najbližšie obdobie. Súčasťou zasadnutia bola aj príprava modlitebnej publikácie pre každoročnú udalosť nazvanú *Čas stvorenia*. Ide o modlitby za stvorenie v období od 1. septembra do 4. októbra. Publikácia bude pripravená v digitálnej forme. Dôležitým bodom programu bola diskusia o aktuálnom stave ochrany prírody a krajiny na Slovensku. Environmentálna subkomisia so znepokojením prijíma a sleduje informácie prenikajúce z oblasti envirorezortu a systému ochrany životného prostredia v Slovenskej republike o dianí v tejto sfére života spoločnosti. Na záver stretnutia odzneli podnety členov subkomisie na zlepšenie povedomia pre ochranu stvorenia v zmysle náuky Cirkvi a encykliky pápeža Františka *Laudato si'*. (M. Lichý, T. Ujlacký)

Mária Volchová

POSVIACKA OBNOVENÉHO CHRÁMU VO VOLICI

VOLICA ■ V nedeľu 5. mája navštívil farnosť Volica pri príležitosti 20. výročia jej založenia prešovský arcibiskup metropolita Jonáš Maxim. Po privítaní deťmi farnosti, starostom obce pánom Rastislavom Serdulom a miestnym správcom farnosti Milanom Sisakom sa začala posviacka prestola, ikonostasu a obnoveného interiéru chrámu, po ktorej nasledovala svätá liturgia. Vladyka Jonáš v homílii poukázal na dôležitosť posviacky prestola, ktorý je v Božom chráme znakom Božej dobroty ku každému človekovi. Slávnosť sa zakončila slovami vďaky za všetko i za všetkých, ktorí sa akýmkoľvek spôsobom podieľali na obnove Božieho chrámu. Nech milujúci Boh aj cez posvätený nový prestol, obnovený ikonostas a interier chrámu hojne vylieva svoje milosti na všetkých, ktorí k nemu s vierou pristupujú. (Milan Sisak)

Samuel Tutko, Mária Hrešková

CYKLOTÚRA MLADÝCH KOŠICKEJ EPARCHIE

MICHALOVCE/STRÁŽSKE ■ Deň pracovného pokoja 8. máj sa rozhodla mládež Košickej eparchie venovať tradičnému podujatiu – cyklotúre. Tradičný každoročný hosť, vladyka Milan Chautur, svoju neúčast vyjadril zaslaním pozdravu, v ktorom vyslovil potešenie z organizovania pohybovo-duchovnej akcie, povzbudil účastníkov k vytváraniu spoločenstva veriacich a poželhal všetkým šťastné kilometre pod ochranou Matky Božej. Skupina vyše šesťdesiatich mladých sa vybrala od farského chrámu v Topoľanoch (časť Michalovce) po okolitých farnostiach Michalovského protopresbyterátu. Obohatením bola zastávka pri Kaplnke sv. Jána Pavla II. s areálom krížovej cesty pred obcou Lesné. Prestávky v cerkvách boli obohatené o krátku informáciu o farnosti prostredníctvom miestneho kňaza, modlitbu sedmice ruženca k Spolupracujúcim Bohorodičke a v neposlednom rade aj o chutné občerstvenie pripravené s láskou veriacimi daných obcí. Po vyše dvadsaťkilometrovej trase sa podujatie končilo v oddychovom areáli mestského parku v Strážskom, v ktorom si mladí cyklisti po zosadnutí z bicykla mohli pochutnať na vynikajúcom guľáši. (Emil Zorvan)

TSKE

290. VÝROČIE VZNIKU FARNOSTI ZEMPLÍNSKE HRADIŠTE

ZEMPLÍNSKE HRADIŠTE ■ 12. mája, pri príležitosti 290. výročia príchodu prvého gréckokatolíckeho farára otca Andreja Ortutaya do obce Zemplínske Hradište, slávil veriaci odpustovú slávnosť, pri ktorej arcibiskup Cyril Vasil' posvätil ikonostas doplnený o nové ikony. Ikonostas v tridsiatych rokoch minulého storočia vytvoril známy rezbár Anton Helfer z Bardejova, ale počas turbulentných rokov vyvlastňovania chrámov bol zničený hlavný rad ikon. Vladyku privítal starosta obce Ján Oláh, pričom poukázal na dobré spolužitie piatich rôznych cirkví na území obce. Vladyka po posvätení ikonostasu pripomenul veriacim, že ikony v chráme vyobrazujú nebeskú cirkev, ktorej predobrazy boli spomenuté v dlhšej modlitbe posvätenia. Po svätej liturgii sa prihovoril aj farár Reformovanej cirkvi v Zemplínskom Hradišti Tibor Demeš a poukázal na tristočné dobré vzťahy, ktoré mali vždy veriaci týchto dvoch najstarších cirkví v obci. Na záver miestny farár otec Tomáš Haburaj poďakoval všetkým milodarcom a zhotoviteľom doplneného ikonostasu, pričom spomenul, že je 25. farárom od príchodu prvého gréckokatolíckeho kňaza do obce. (Tomáš Haburaj)

Peter Trčák ml.

NA RUSÍNSKE OSOBNOSTI SI SPOMENULI V ČERTIŽNOM

ČERTIŽNÉ ■ Za účasti vladyku Jonáša Maxima bola v nedeľu 12. mája 2024 slávaná v Čertižnom svätá liturgia pri príležitosti chrámového sviatku Nanebovstúpenia Pána. Vladyka v homilii povedal, že v nebi nie sú mátohy – duchovia, ktorých sa človek má báť. V nebi je miesto pre ľudí, ktorí tam budú prebývať v oslávenom tele. Ľudská duša tam vstupuje s celou svojou históriou i ranami – prijatými a oslávenými. Počas svojho života má však človek stiahnuť na dobrú cestu so sebou aj ostatných, lebo Boh sa každého môže opýtať: „Kde sú tvoje deti, tvoja suseda, ten, kto sa na teba hnevá...?“ Po svätej liturgii bola otvorená zrevitalizovaná časť cintorína. Svoj odpočinok tu našli významné rusínske osobnosti ako A. Dobriansky, M. Beskid, J. Stavrovsky-Popradov, I. Chanát a ďalší. Nasledovalo odhalenie orientačnej tabule. Slávnosť sa ukončila modlitbou panychídy, ktorú viedol vladyka Jonáš. (Dušan Chapčák)

JUSKOVA VOLA ■ 10. – 12. mája 2024 sa v Gréckokatolíckom mládežníckom centre Bárka v Juskovej Voli uskutočnil víkend Archieparchiálnej školy animátora dobrovoľníka (AŠAD), na ktorej sa zúčastnilo štyridsaťsedem účastníkov Školy učeníka a tridsaťšesť účastníkov Školy služby. V Škole učeníka bol lektorom otec František Sochovič, ktorý mladým priblížil tému *Evanjelizácia a duchovné sprevádzanie*. V Škole služby sa budúci animátori učili tvoriť tím a venovali sa tímovej práci. Lektorom víkendu bol Timotej Pulščák. Výnimočnosťou víkendu bol rozlúčkový slávnostný večer pre účastníkov Školy služby, pre ktorých to bol zároveň posledný víkend formácie AŠAD v odbore animátor skupinky. Mladí zo Školy učeníka pripravili pre svojich starších spolužiakov duchovný i zábavný rozlúčkový program. Súčasťou víkendu bol aj priestor na zdieľanie, spoločnú modlitbu, sviatosť zmierenia či rozhovor. (P. Maľarčík)

PREŠOV ■ V sobotu 11. mája si v prešovskej katedrále Gréckokatolícka cirkev uctila pamiatku blahoslaveného biskupa mučeníka Vasiľa Hopka. Slávnosť sa uskutočnila pri príležitosti 120. výročia narodenia tohto bývalého pomocného biskupa Prešovskej eparchie. Archijerejskú svätú liturgiu slávil a homíliu predniesol vladyka Jonáš Maxim. Vladyka poukázal na život biskupa Hopka, ktorý počas mnohých rokov prešiel rôznymi útrapami a aj po prepustení z väzenia bol akoby odsunutý kamsi nabok. Na konci svätej liturgie pokračovala slávnosť modlitbou molebenu nad ostatkami blahoslaveného Vasiľa v bočnej kaplnke katedrály. (M. Pavlišinovič)

BREZNO ■ V nedeľu 12. mája, na siedmu nedeľu Päťdesiatnice, ktorá je v Gréckokatolíckej cirkvi venovaná pamiatke svätých otcov Prvého nicejského snemu, slávil vo farnosti Brezno odpustovú slávnosť na počesť blahoslaveného biskupa mučeníka Vasiľa Hopka, ktorého sviatok si pripomíname 11. mája a ktorý je patrónom miestnej farnosti. Archijerejskej svätej liturgii, ktorej predsedal vladyka Peter Rusnák, predchádzal Moleben k blahoslavenému Vasilovi Hopkovi. Vladyka Peter v homilii položil otázku, či veriaci túžia po Kristovej sláve, po sláve kríža. Božia sláva spočíva v prijatí Kristovho ducha. Blahoslavený Vasil' bol človekom, ktorý mal Kristovho ducha, ducha milosrdenstva, odpustenia, ducha lásky k nepriateľom. Ak človek dá súhlas Kristovej láske, uverí jej a prijme ju, vtedy vzdáva Bohu slávu, vtedy je Boh oslávený v jeho živote. Na záver za farníkov vyjadrila slová vďaky vladykovi Petrovi pani Janka Birková. Veriaci pokračovali v radostnom slávení odpustovej slávnosti pri spoločnom obede. (J. Kovaľ)

PONDELOK

3. jún

Mučeník Lucilián a spol.*Chodte a hlásajte (Mt 10, 7)*

Počujeme, že Ježišovi je ľúto zástupov. On si totiž všíma každého človeka osobitne a nechce ani jedno srdce nechať smutné a bez lásky. Preto aj dnes k nim posíla svojich apoštolov, aby im zvestovali radosť, že ich život má nádej práve v ňom. On je ich očakávaný Mesiáš, záchranca. Nikdy nezabúdajme, že aj my sme Kristovi apoštolí. Skrze krst sme aj my včlenení do jeho tela, Cirkvi, a teda aj my sme poslaní k zástupom, ľuďom v našej blízkosti. Môžu to byť práve tie zástupy, ktoré Boha nepoznajú či možno naň už zabudli. Chodte a zvestujte im nádej. To je výzva pre nás.

Liturgia: Rim 7, 1 – 13, zač. 94; Mt 9, 36 – 10, 8, zač. 34; predobr. antifóny a blaženstvá (alebo prvá a druhá antifóna zo sviatku, tretia každ. s refrénom sviatku); vchod každ. s refrénom zo sviatku; menl. časti zo sviatku (HS: 256; PZ: 223; HP: 239)

UTOROK

4. jún

Patriarcha Métrofanés*... nech naň zostúpi váš pokoj... (Mt 10, 13)*

Kristus ako správny rabbi – učiteľ dáva inštrukcie svojim apoštolom, čo majú robiť pri ohlasovaní evanjelia. V prvom rade vyzýva apoštolov, aby želali ľuďom pokoj. Pri tomto slove sa môžeme aj my dnes zastaviť. Každý z nás sa môže pozrieť do svojho života a pýtať sa: Som ja tým kresťanom, apoštolom, ktorý prináša pokoj do rodiny, do práce, medzi priateľov, do farského spoločenstva? Možno práve ja sám som plný nepokoj, a ten prenášam aj do vzťahov. Kde je však príčina nášho nepokoj? Sme plní sveta, svetských starostí či situácií, ktoré sa nám udiali. Možno súdime druhých. Nechajme dnes všetko bokom. Skúsme hľadať to najpodstatnejšie – Boží pokoj a želať ho aj svojim blíznym. To je to, čo žiada Ježiš od svojich apoštolov.

Liturgia: Rim 7, 14 – 8, 2, zač. 95; Mt 10, 9 – 15, zač. 35; menlivé časti ako 3. júna (HS: 256; PZ: 223; HP: 239)

STREDA

5. jún

Hieromučeník Dorotej*... vydajú vás súdom... (Mt 10, 17)*

Môže sa nám zdať, že po úvodnom nadšení z toho, že učeníci môžu ísť na misie medzi ľuďmi, prichádza realita. Vydajú vás súdom, budú vás bičovať... Tento svet nie je naša vlasť. A preto tak ťažko prijíma slová Ježiša Krista. Ak chceme vyhrať boj s týmto svetom, musíme ho vyhrať najprv

vo svojom srdci. Apoštol Pavol hovorí: Ak žijete podľa tela, zomriete. Robme všetko preto, aby sme boli plní Božieho Ducha. Žíme pre neho, nebojme sa hľadať aj počas tohto dňa viac to, čo živí nášho Ducha, ako to, čo živí naše telo. Len tak budeme môcť s Kristom premôcť tento svet. Určite to nie je ľahké, ale ak máme v srdci túžbu po tom pravom, Božom živote, nebudeme sa báť povedať nie svetu a áno Bohu.

Liturgia: Rim 8, 2 – 13, zač. 96; Mt 10, 16 – 22, zač. 36; menlivé časti ako 3. júna (HS: 256; PZ: 223; HP: 239)

ŠTVRTOK

6. jún

Zakončenie obdobia po sviatku slávnostnej poklony prečistým tajomstvám tela a krvi Pána Ježiša Krista Prepodobný Bessarión Divotvorca Nebojte sa... (Mt 10, 31)

Vieme, že vaše nie sú zlé ani dobré. Záleží na tom, či ja ovládam ich alebo ony mňa. Napríklad strach mi môže slúžiť ako ochrana pred nebezpečím, no môže ma aj zviazať, paralyzovať, aby som konal dobré veci. Kristus vyzýva apoštolov, aby sa ho nebáli ohlasovať. A ako je to so mnou? Bojím sa priznať ku Kristovi? Bojím sa o svoje postavenie, o to, čo si o mne myslia iní? Kristus nás povzbudzuje, aby sme sa nebáli. Skúsenosti mnohých exorcistov hovoria, že diabol sa bojí práve pokoja. Toho, čo je opakom strachu. Nebojme sa pripomínať si slová Krista: Neboj sa, pokoj s tebou.

Liturgia: Rim 8, 22 – 27, zač. 98; Mt 10, 23 – 31, zač. 37 (radové); Rim 9, 6 – 19, zač. 101; Mt 10, 32 – 36; 11, 1, zač. 38 (radové z nasled. dňa); predobr. antifóny a blaženstvá (alebo prvá a druhá antifóna zo sviatku, tretia každ. s refrénom sviatku); vchod každ. s refrénom zo sviatku; menl. časti zo sviatku (HS: 256; PZ: 223; HP: 239)

PIATOK

7. jún

Najsladšieho Pána, Boha a Spasiteľa nášho Ježiša Krista, milujúceho ľudí. Hieromučeník Teodot Ankyrský*... aby nezahynul nik, kto v neho verí...**(Jn 3, 16)*

Každý máme rešpekt pred smrťou. Radšej na ňu preto ani nemyslíme, chceme sa jej vyhnúť. Mnohí by chceli žiť večne tu v tomto živote. Dnes však počujeme, čo je pre človeka skutočná a strašná smrť. Život bez jeho Syna, lebo v ňom je večný život. Duchovná smrť je život bez Boha, čiže bez všetkého dobrého pre moju dušu. Pozrime sa do svojich životov. Ako si vážim tento dar, toto pozvanie, že môžem žiť Kristov život? Naplňa ma to? Nebojme sa žiť tento

Boží život naplno, to je život sviatostí. Túžme po živote vo večnosti, nezahodme tento dar lásky, dar života, aby sme nezahynuli naveky. Toto je ten pravý a skutočný život.

Liturgia: Hebr 2, 11 – 18, zač. 306; Jn 3, 13 – 17, zač. 9; menlivé časti zo sviatku; myrovanie; voľnica (HS: 257; PZ: 226; HP: 242)

SOBOTA

8. jún

Presvätá Bohorodička Spolupriteľka Prenesenie ostatkov svätého veľkomučeníka Teodora Tiróna*Pri Ježišom kríži stála jeho matka...**(Jn 19, 25)*

Pri kríži stojí Ježišova Matka. Hoci ľudsky nemôže nič urobiť, keď vidí umierať svojho jediného Syna, predsa robí tú najdôležitejšiu vec. Stojí pri kríži. Stojí pri svojom synovi. Neopúšťa ho ani v tom najťažšom momente jeho života. Ako matka je stále pri ňom. Budme si istí, že naša nebeská Matka Bohorodička je aj pri nás, pri našich krížoch. Plače s nami, no hľadá na Krista ako na nádej pre naše utrpenie, pre náš kríž. Lebo vie, že ako na Golgote tak aj v našich krížoch Kristus nakoniec smrť porazí a vstane z mŕtvych. Pozerajme aj my na Ježiša v našich krížoch, len tak nám naše utrpenie dá zmysel.

Liturgia: Rim 3, 28 – 4, 3, zač. 85; Mt 7, 24 – 8, 4, zač. 24, (radové); Flp 2, 5 – 11, zač. 240; Jn 19, 25 – 27, zač. 61 (Spolupriteľke); menlivé časti zo sviatku Spolupriateľky (HS: 260; PZ: 229; HP: 245)

NEDEĽA

9. jún

3. nedeľa po Päťdesiatnici**Arcibiskup Cyril Alexandrijský***Nemôžete slúžiť aj Bohu aj mamone.**(Mt 6, 24)*

My kresťania si musíme priznať, že často to vyzerá, akoby sme žili dva životy, jeden v nedeľu pre Boha a jeden pre tento svet počas týždňa. Niekde v hĺbke nášho srdca ešte svieta svetlo viery, ale je ľahko zakryté našou láskou k tomuto svetu. Nemôžeme slúžiť dvom pánom. Kresťanom musím byť celým svojim životom, každý deň, každú hodinu, minútu svojho života. Skúsme to, skúsme sa starať čoraz menej o tento svet – ako vyzerám, koľko zarobím, ako ma vidia ostatní, a viac sa starajme o svoju dušu. Nezahodme tak ľahko dar Božieho života, ktorý sme dostali pri krste, a žíme ho v plnosti. Nezabúdajme, sme povolani byť svätí tam, kde sme, v situácii, v akej sa nachádzame, všetci máme ten úžasný dar Kristovho života. Žíme ho naplno.

Liturgia: Rim 5, 1 – 10, zač. 88; Mt 6, 22 – 33, zač. 18; predobrazujúce antifóny

a blaženstvá; menlivé časti z druhého hlasu (HS: 144; PZ: 97; HP: 98)

PONDELOK

10. jún

Hieromučeník Timotej

Ty si ten, ktorý má prísť...? (Mt 11, 3)

Svätý Ján Krstiteľ bol určite mužom plným viery a očakával Mesiáša. No v pokore posielal za Ježišom svojich učeníkov. A práve to je cesta, ktorú nám svätý Ján ukazuje. Aj my máme dennodenne vstupovať do pokory. Aj my máme spolu s Jánom volať, mňa musí ubúdať a on musí v mojom živote rásť. Pokora podľa mnohých cirkevných učiteľov znamená žiť v pravde. Nebojme sa byť k sebe pravdiví. Uznať svoju nedokonalosť hriešnosť, no aj veľkú milosť a pravdu: Kristus Mesiáš prichádza, aby nás práve z našej nedokonalosti a hriešnosti vyslobodil a dal nám večný život.

Liturgia: Rim 9, 18 – 33, zač. 102; Mt 11, 2 – 15, zač. 40; každ. antifóny; menlivé časti z pondelka (HS: 154; PZ: 108; HP: 109)

UTOROK

11. jún

Apoštolí Bartolomej a Barnabáš

Komuže prirovnám toto pokolenie? (Mt 11, 16)

Človek často upadá do pokušenia vytvoriť si Boha a potom aj náboženstvo na svoj obraz. Akceptujeme Boha, no často len dovtedy, kým od nás nežiada, aby sme zmenili svoj život. Podobne to bolo aj pri Jánovi Krstiteľovi a Ježišovi – ani jeden nebol pre ľudí dobrý. Ani jeden, ani druhý im nevyhovoval. Jeden sa príliš postil, bol askéta, až trochu čudný, a druhý sa nebál prísť k hriešnikom a stolovať s nimi. Preto nemohli nájsť mesiáša. Lebo ho hľadali len podľa seba, len podľa svojich predstáv. Hľadajme Boha, ktorý zmení nás, nie Boha, ktorého si mením ja, ako mi to vyhovuje. Tak budeme jeho apoštolmi v tomto svete, ktorí vedia, za kým a kam ídú.

Liturgia: Rim 10, 11 – 11, 2a, zač. 104; Mt 11, 16 – 20, zač. 41 (radové); Sk 11, 19 – 30, zač. 28; Lk 10, 16 – 21, zač. 51a (apoštolom); predobr. antifóny a blaženstvá; menlivé časti apoštolom (HS: 385; PZ: 365; HP: 388)

STREDA

12. jún

Prepodobný Onufrios Veľký

Zvelebujem ťa, Otče, Pán neba i zeme... (Mt 11, 25)

V mestách, kde Ježiš robil zázraky, chýbalo pokánie. Hoci on tam robil znamenania, so životmi ľudí to nič nerobilo. Nemenili sa. Ako je to so mnou? Ako je to s našou

farnosťou? Denne tu Kristus koná zázraky, pri svätej liturgii, pri sviatosti zmierenia, pri krste. Kajáme sa? Uvedomujeme si svoju nehodnosť? Vedie nás to k zmene nášho života či zmýšľania? Hoci pre nás náboženský život môže byť rutinou, nezabúdajme žasnúť nad zázrakmi, ktoré sa dejú v našom živote. Nech nás to vedie k zamysleniu sa nad našimi životmi. Dovoľme Bohu, aby nás jeho zázraky menili. Vďaka, že dnes môžeme počuť tieto slová, že ešte máme čas robiť pokánie. Meniť srdcia a čoraz viac sa podobať na teba.

Liturgia: Rim 11, 2b – 12, zač. 105; Mt 11, 20 – 26, zač. 42; každodenné antifóny; menlivé časti zo stredy (HS: 156; PZ: 111; HP: 112)

ŠTVRTOK

13. jún

Mučenica Akvilína

Podťe ku mne všetci... (Mt 11, 28)

Ježiš nás pozýva nájsť pokoj pre naše duše. Ako veľmi potrebujeme pokoj v dnešnom svete. Stále niečo riešime, naša myseľ je skoro stále zamestnaná. Takto naša duša len veľmi ťažko môže nájsť pokoj, ak nenájde ticho. Naozaj často potrebujeme byť sami so sebou, so svojou dušou bez hluku tohto sveta. Učme sa od Krista, on si v srdci nosil len jednu jednoduchú myšlienku. Byť jedno so svojím nebeským Otcem. Preto bol často sám v tichu, modlil sa na pustom mieste. To je cesta pre nás, ako nájsť pokoj, nasledovať Krista do prístavu pokoja. Len jedna myšlienka nadnes. Byť v jednote s Bohom počas dnešného dňa vo svojej myšli, skutkoch, slovách.

Liturgia: Rim 11, 13 – 24, zač. 106; Mt 11, 27 – 30, zač. 43; každodenné antifóny; menlivé časti zo štvrtka (HS: 157; PZ: 112; HP: 113)

PIATOK

14. jún

Prorok Elizeus

Milosrdenstvo chcem a nie obeť... (Mt 12, 7)

Čo je podstatou kresťanstva a viery v Boha? Dodržať len akési pravidlá, čo smiem a čo nemôžem? To by bolo naozaj veľmi málo. Je pravdou, že často takéto kresťanstvo žijeme, no Ježiš chce od nás oveľa viac. To, že som kresťan, pre mňa znamená, že môžem mať s Bohom vzťah. Mám Otca a môžem sa stále nechať naplniť jeho láskou, spoznávať ho viac a viac. Potom spoznám aj to, čo chce odo mňa, nielen zoznam práce, ktorú som pre neho vykonal cez modlitby a skutky. Boh chce, aby sa moje srdce naučilo byť ako jeho, milosrdné a plné lásky.

Liturgia: Rim 11, 25 – 36 zač. 107; Mt 12, 1 – 8, zač. 44; každodenné antifóny; men-

livé časti z piatka; zdržanlivosť od mäsa (HS: 159; PZ: 114; HP: 114)

SOBOTA

15. jún

Prorok Amos

... jeho učeníci ho nasledovali. (Mt 8, 23)

Kto skutočne dokáže nasledovať Ježiša? Dnes počujeme o tom, ako Ježiš vykonal mnoho zázrakov, a určite aj vďaka tomu ho chce nasledovať veľké množstvo ľudí. Vidíme však, že pre mnohých je problém vybrať si radikálnu cestu a kráčať za Kristom. Je pre nich problém všetko ostatné nechať na druhom mieste. Na konci však počujeme: „Jeho učeníci išli za ním.“ To je krásny príklad a pozvanie aj pre nás, netrápme sa, koľko ma to bude stať, o čo všetko musím prísť, my poďme v prvom rade za ním a všetko ostatné je druhoradé. Práve jednoduchosť apoštolov môže byť pre nás príkladom. Oni išli za ním, lebo mu verili. Ježiš bol pre nich ich Spasiteľ – záchranca.

Liturgia: Rim 6, 11 – 17, zač. 92; Mt 8, 14 – 23 zač. 26; každodenné antifóny; menlivé časti zo soboty (HS: 160; PZ: 115; HP: 115)

NEDEĽA

16. jún

4. nedeľa po Päťdesiatnici

Biskup Tychón Divotvorca

... pristúpil k nemu stotník s prosbou... (Mt 8, 5)

Často sa nám v živote môže stať, že nás vo viere predbehnú ľudia, o ktorých by sme to nikdy nepovedali. Tak je to aj dnes. Židov predbieha vo viere pohan, stotník, ktorý verí v Božie slovo. Verí, že práve on má moc uzdraviť mu jeho chorého syna, ktorého veľmi miluje. Hoci je veliteľom vojska, zriekol sa toho, že to má vo vlastných rukách, a všetko prenecháva Bohu. Uvedomuje si, že tu sú jeho hranice, tu musí nastúpiť niekto väčší – Boh. A tak ho prosí o pomoc. Ale robí to s vierou a pokorou. A čo my? Koľko vecí, problémov si chceme vyriešiť sami bez Boha alebo Bohu nadiktovať, ako to má podľa našich predstáv urobiť, aby hlavne nám bolo dobre? Dnes sa vzdajme myšlienky, že všetko je v našich rukách, a dajme svoje starosti, ťažkosti, ale aj radosti s vierou do Božích rúk. Vstúpme do pokory, ale verme, že Boh má pre nás tie správne riešenia, a že on je víťaz nad každým problémom nášho života. Lebo on vstal z mŕtvych.

Liturgia: Rim 6, 18 – 23, zač. 93; Mt 8, 5 – 13, zač. 25; predobrazujúce antifóny a blaženstvá; menlivé časti z tretieho hlasu (HS: 145; PZ: 99; HP: 100)

Jakub Jurčišin

V škole sa cítim ako na policajnom oddelení. Stále sa ma na niečo pýtajú a ja o ničom neviem.

pevels.com

O LÚZROCH A EXOTOCH

Príde Pepo k holičovi s veľmi masťnými vlasmi. Holič sa ho pýta: „Tak čo, Pepo, ostriháme alebo vymeníme olej?“

Turista sa pýta baču: „Tak čo, pasú sa, pasú?“
 „Biele sa pasú... aj hnedé sa pasú.“
 „A čo, doja, doja?“
 „Biele doja... aj hnedé doja.“
 „Bača, a prečo hodnotíte biele zvlášť a hnedé zvlášť?“
 „Pretože biele sú moje.“
 „A hnedé?“
 „Aj tie sú moje...“

Príde Fero do Dopravného podniku v Bratislave a chce si kúpiť električku. Predavačka sa ho pýta: „Na mesiac?“
 On na to: „Tu po Blave, ty ťapa! Vyzerám jak kozmonaut?“

Príde čas žatvy, Jano zoberie kombajn, vyjde do poľa, pozerá, pozerá, zrazu sa buchne po čele a hovorí:
 „Doparoma! Veď ja som zabudol zasiaľ!“

Na brehu ostrova stojí zarastený bradatý muž a máva rukami na okolo plávajúcu loď.
 „Kto je to?“ pýta sa jeden pasažier kapitána.
 „Neviem, ale vždy sa takto teší, keď ideme okolo.“

„Otče duchovny, pujdem po šmerci do neba?“
 „Ty, Pišta, ani na dzeň otvorených dzveri.“

Keď si niekedy budeš pripadať zbytočný, spomeň si, že Nemecko má prezidenta.

HUMORNE

MEDZIRIADKAMI

Ako sa volá prvá indiánska svätica, dcéra náčelníka Mohawkov?

Koľko stupňov anjelov poznáme podľa tradície zachytenej u Dionýza Areopagitu?

Kedy oslávi slovenská redakcia Rádia Vatikán 75. výročie svojho založenia?

Komu vďačí redakcia časopisu Slovo za prvý dokument o Slove spred piatich rokov?

Kto napísal pozdrav pre pútnikov cyklotúry mladých Košickej eparchie?

A	L	Z	L	A	T	O	Á	A	V	Z	Ý	V	S	T	K	P
T	R	A	T	Š	A	A	L	O	I	V	P	I	M	E	L	O
O	R	L	A	L	E	K	I	N	E	A	A	L	K	S	O	L
T	A	N	I	N	S	N	O	R	K	N	Á	D	E	L	I	Č
S	V	E	A	K	I	K	A	E	I	S	I	O	H	A	R	A
I	P	I	O	L	A	N	I	T	U	P	N	T	E	N	I	S
I	O	N	V	Ý	H	R	A	N	I	C	E	S	T	A	C	L
R	C	E	D	U	E	I	A	L	Á	R	R	V	E	S	T	A
E	I	N	A	B	L	R	O	R	S	Z	O	I	O	K	Z	M
C	T	L	H	R	D	I	A	T	I	R	E	A	D	L	T	K
Í	L	O	D	A	E	P	T	E	B	T	Á	T	S	A	I	A
C	E	V	O	L	D	I	T	A	L	P	A	O	U	D	N	Č
I	Z	U	B	O	R	A	V	B	A	B	E	K	N	I	H	Y

Legenda: ASTÁT, ATLAS, BRALO, CESTA, CÍCER, DELIČ, IHLAN, IMELO, ISTOTA, KEBAB, KNIHY, KONCE, LIATINA, LIPID, LOVEC, NIKEL, ODHAD, ODLIV, ODPAR, ODSUN, PLATIDLO, POCIT, POLČAS, RARITA, RIEKA, SEKTA, SKLAD, SLAMKA SLANINA, SNINA, SUNAR, SVIATOK, ŠTART, TENIS, TERNO, TERST, TESLA, TVORBA, ULITA, UVOLNENIE, VESTA, VIERA, VIOLA, VOLIČ, VÝHRA, VÝZVA, ZÁNIK, ZINOK, ZLATO, ZUBOR

Tajničku osemsmerovky tvorí 31 nevyškrtaných písmen. Autor: Marek Pataky

Riešenia zasielajte na adresu: SLOVO, Hlavná 3, 080 01 Prešov alebo inzeracia@casopis-slovo.sk.

Správne riešenia z čísla 9: Krížovka: Každý, kto prosí, dostane. **Osemsmerovka:** Boží pokoj znamená odpustenie.

V májovom losovaní bola zo všetkých riešení vylosovaná p. **Noemi Digoňová z Okružleho.**

Pomôcky: Rj, Ate, Vlasov, SVR, Tras	Náčelníci kozákov	1		Ročné obdobie	Osobné zámeno	Starší, skratka		Tlčením vbijala	3	Ázijské slovkó účty
A podobne, skratka			Severské zvieratá Kvantový zosilovač				Pozri			
Nadanie							Stará zbraň Dedina			
Taliansky výrobca huslí						Prírodná tekutina Lovec rakov				
Potravina					Otrok 100 centimetrov				Starorímsky peniaz Japonská mňa	
Grécka bohynia víťazstva				Umelec Naozaj						
Plakal si										
Inštitút justície, skratka			Trvalá Omotá						Ruský generál Balkánska pálenka	
Autor: Vladimír Komanický	Citoslovce výsmechu	Strata tréningu Nástenné hodiny					Model Jaguára Volt-ampér			
Rozprávanie						Rodinný dom Sopečný tuľ				
Niklový nerast					Tam Súhlas			Keď Zdravas		
	Výrobca lán Lebo						Približne Zyratné zámeno			
2										
Žrd' na voze				Čistí na sietie						

JUBILEÁ KŇAZOV

Pavol Chanáth st. – 9. jún – 50 kňazskej vysviacky; **Anton Mojžiš** – 9. jún – 50 kňazskej vysviacky; **Gabriel Székely** – 9. jún – 50 kňazskej vysviacky; **Luboslav Tóth** – 15. jún – 50 rokov života

Srdečne blahoželáme a prajeme
mnohaja i blahaja lita.

BLAHOŽELÁME

Drahý náš duchovný otec **Luboslav Tóth**, 15. júna oslávate životné jubileum 50 rokov. Pri tejto príležitosti vám vyprosujeme od Všemohúceho hojnosť Božích milostí. Prajeme

vám a do ďalších rokov vyprosujeme pevné zdravie, hojnosť lásky nebeského Otca i darov Svätého Ducha a neustálu ochranu Presvätej Bohorodičky. Nech vás aj celú vašu rodinu Pán sprevádza svojim požehnaním. *Živite, ľudije, na blaho svita, našomu otcovi Lubovi mnohaja i blahaja lita.*

vaši veriaci z farnosti Koromľa

SPOLOK SV. CYRILA A METODA

Prosíme všetkých prispievateľov do spoločného Gréckokatolíckeho kalendára 2025, aby svoje príspevky poslali elektronickou poštou na adresu zodpovedného redaktora o.michal.hospodar@gmail.com. V letných mesiacoch finalizujeme ďalší zo série filmových dokumentov z dielne spolku. Pôjde o filmový medailón otca Gabriela P. Oleára OSBM s názvom *Striebroústy kazateľ*.

Jubilanti – jún

50 rokov: Ing. Mgr. Peter Baláži, Prešov; Gabriela Sinčaková, Trhovište; otec PaedDr. Luboslav Tóth, Koromľa

60 rokov: Jozef Hadvab, Tibava; Valéria Pavliščáková, Sečovská Polianka; Blanka Semanová, Prakovce

70 rokov: Anna Badidová, Trnava pri Laborci;

otec Tarzícus Ján Krstiteľ Gajdoš, Fintice; Milena Gecejová, Košice; Ján Jakub, Sečovce; MUDr. Mária Jeckelová, Nováky; Milan Kačun, Sečovce; František Kerul-Kmec, Zdoba; MUDr. Mária Kvetanová, Bratislava; MUDr. Júlia Petriková, Stanča

75 rokov: Anna Bajusová, Vojčice; Marta Berilová, Lesné; Darina Bučková, Sečovce; Ján Litvák, Strážske; Anna Popiková, Voľa; Mária Šimková, Sečovce; Anna Šuhajdová, Rakovec nad Ondavou

80 rokov: Mária Bardociová, Bunkovce; Mária Bartková, Humenné; Anna Čečková, Košice; Mária Dzurovcinová, Dlhé Klčovo; Anna Pavlišková, Petkovce; Anna Švedová, Malcov; Bartolomej Topolčanin, Vinné; Anna Uličná, Sečovská Polianka

85 rokov: Anna Gubová, Čelovce; Edita Kožušková, Košice; Marianna Piptová, Košice; Mária Semivanová, Koňuš; Daniel Sudzina, Čečehov

95 rokov: Anna Kurilcová, Svidník

Zoznam darcov na SSCM

Členovia z farnosti Martin: Martin Smetana 3 eurá, Ján Murín 8 eur. Členovia z farnosti Telgárt: Mária Handulová 3 eurá, Pavol Lždinský 3 eurá, Ján Lunter 3 eurá. Členovia z farnosti Bunkovce: Jana Dzurjová 3 eurá, Helena Lešová 3 eurá, Alžbeta Stretavská 3 eurá. Členovia z Bratislavy: Pavel Ďurišin 25 eur, Daniel Dian 3 eurá, Andrej Škoviera 3 eurá. Ostatní členovia: Mária Migrová (Ružomberok) 43 eur, Anna Baková (Valaliky) 3 eurá, Peter Baláži (Prešov) 13 eur, Peter Zubko (Nižný Hrabovec) 3 eurá, Martin Krišš (Ladomirov) 3 eurá, Milan Zeman (Vysoká nad Kysucou) 3 eurá, Eva Gazdičová (Nižný Hrušov) 3 eurá. Farnosť Sabinov 6 eur, farnosť Vyšná Rybnica 24 eur, farnosť Hlivišťa 23 eur, farnosť Veľaty 3 eurá.

DAROVALI NA SLOVO

Mária Čekanová, Prešov, 10 eur; Slavomír Čekan, Stankovce, 10 eur; Mária Neradová, Dargov, 10 eur; čitatelia časopisu, Kežmarok, 56 eur; čitatelia časopisu, Piskorovce, 6 eur; Peter Šturák, Šarišské Michaľany, 23 eur;

Margaréta Jalčová, Zemplínske Hámre, 13 eur; Božena Kavalcová, Bratislava, 13 eur; Arcibratstvo svätého ruženca, Nový Ruskov, 100 eur; čitatelia časopisu, Stakčín, 12 eur; Iveta Homičková, Rudlov, 22 eur; Arcibratstvo svätého ruženca, Zemplínske Hradište, 50 eur; Renáta Rusinková, 5 eur

Všetkým darcom vyslovujeme veľkú vďaku na *mnohaja i blahaja lita.*

INZERCIA

Rekonštrukcie striech a veží kostolov. Nové strechy. Demontáž a likvidácia azbestu. Vypracovanie potrebnej projektovnej dokumentácie. www.svestav.sk. Mobil: 0905 437 209, mejl: svestav@svestav.sk

Fy DUDAS ponúka:

- elektrické pohony zvonov
  - lineárny a magnetický pohon zvonov
  - diaľkové ovládanie zvonov (GSM)
  - zvonové drevené a ocelové konštrukcie
  - nové zvony a srdcia zvonov
  - vežové hodiny a kladivá zvonov
  - opravu starých systémov
- e-mail: jandudas@teraz.de
tel.: **0907 268 344**, www.zvonydudas.sk

Viac o inzercii: inzercia@casopisslovo.sk

KÁNA pre viac lásky
PRÍĎTE NAČERPAŤ
NITRA 14. – 20. júl 2024

Týždeň Kána pre manželov je určený pre manželské páry. Poskytuje príležitosť oddýchnuť si od všednej každodennosti a dovoliť Stvoriteľovi, aby premenil „vodu každodenného života na víno zo svadobnej hostiny“.

MISIA KÁNA
+421 905 933 111
slovensko@kanapremanzelov.sk
www.kanapremanzelov.sk

Slovo oficiálny časopis Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku www.casopisslovo.sk; ročník 56; periodicitu vydávania: dvojtýždenník
Adresa redakcie: SLOVO, Hlavná 3, 080 01 Prešov, tel.: 051/756 26 42, 0911 711 263
Číslo účtu: SK45 0200 0000 0032 1020 6959; SWIFT KÓD: SUBASKBX
Vydavatelia: Gréckokatolícka cirkev na Slovensku, Hlavná 1, 081 35 Prešov, IČO 51311917

Petra, n. o., Hlavná 1, 080 01 Prešov, IČO 37886622
Cirkevné schválenie: Gréckokatolícke biskupstvo v Prešove, č. j. 3317/99
Šéfredaktor: PhDr. ThLic. Juraj Gradoš, PhD. (sefredaktor@casopisslovo.sk)
Redaktori: ThDr. Miroslav Dancák, PhD. (cenzor@casopisslovo.sk)
PhDr. Adriana Matoľáková, PhD. (redakcia@casopisslovo.sk)
Mgr. Richard Fučko (spravodajstvo@casopisslovo.sk)
Bc. Maroš Tažik (inzercia@casopisslovo.sk)

Jazyková úprava: PhDr. Adriana Matoľáková, PhD.
Distribúcia a grafika: PhDr. ThLic. Juraj Gradoš, PhD. (sefredaktor@casopisslovo.sk)
Cenzori: ThDr. Miroslav Dancák, PhD., ThDr. Milan Kuzmiak, PhD.
Redakčná rada: vI. SEODr. Jonáš Maxim, vI. prof. ThDr. ICDr. Cyril Vasil' SJ, PhD., vI. Peter Rusnák, vI. SEODr. Milan Lach SJ, vI. Dr. h. c. ThDr. Ján Babjak SJ, PhD., vI. Milan Chautur CSsR, Mgr. Ján Hreško, Mgr. Daniel Dzurovcin, Mgr. Stanislav Gábor, PhDr. ThLic. Juraj Gradoš, PhD., PhDr. Valéria Juričková, PhD., HELic. Martin Mráz, Michal Onderko nml., prof. ThDr. PaedDr. Ing. Gabriel Paľa, PhD.

Všetky informácie sú na casopisslovo.sk/redakcia/. Za obsah inzerátov neručíme. Redakcia si vyhradzuje právo na úpravu príspevkov. Zásady ochrany osobných údajov sú uvedené na webovej stránke <http://casopisslovo.sk/vyhlasenie/>.

Pri zasielaní príspevkov použite jeden z týchto špecifických symbolov: 700 (časopis, prípadne zverejnenie príspevku), 1700 (iba časopis), 2700 (iba príspevok), 7700 (anonymný príspevok), 777 (priatelia časopisu Slovo), 999 (eSlovo).
Variabilný symbol: vaše PSČ. Konštantný symbol: 0558

Tlač: Alfa print, s. r. o., Martin
Distribúcia: Mediaprint-Kapa Pressegrasso, a. s., Bratislava
ISSN 1335-7492. EV 182/08
Uzávierka pre číslo 13 – 14/2024: 05.06.2024

Titulná strana: Ikona sv. archanjela Gabriela (theodoreicons.com)

Gréckokatolícke arcibiskupstvo Prešov
Združenie Sakrálné spevy Východu

vás srdečne pozývajú na

33. ročník Festivalu duchovných piesní byzantského obradu

pod záštitou

vladyku Jonáša Maxima,

prešovského arcibiskupa metropolitu,

v Katedrálnom chráme
sv. Jána Krstiteľa v Prešove

14. – 16. júna 2024

PROGRAM:

Piatok 14. júna 2024 o 16.30 hod. Otvorenie festivalu
Svätá liturgia – spieva Gréckokatolícky zbor Stauros – Prešov-Sekčov

Sobota 15. júna 2024 o 14.00 hod. Festivalový koncert
Gréckokatolícky katedrálly zbor sv. Jána Krstiteľa – Prešov
Zbor sv. sedmopočetníkov – Sobrance
Zbor sv. Jozefa pri Bazilike Svätého Ducha – Michalovce
Gréckokatolícky zbor Stauros – Prešov-Sekčov
Gréckokatolícky spevácky zbor pri Chráme sv. Cyrila a Metoda – Trenčín
Zbor Archangelikos – Poprad
Gréckokatolícky chrámový zbor P. P. Gojdiča – Vranov nad Topľou-Čemerné
Gréckokatolícky katedrálly zbor Chrysostomos – Bratislava
Zbor sv. Cyrila a Metoda pri Katedrálnom chráme Narodenia Presvätej Bohorodičky – Košice
Kňazský zbor sv. Jána Damaského a Zbor sv. Romana Sladkoveca
Gréckokatolícky katedrálly zbor Kyrillomethodeon – Bratislava

nedeľa 11. júna 2023
Spevácke zbory spievajú na svätých liturgiách v prešovských gréckokatolíckych chrámoch.

Festival finančne podporilo
Mesto Prešov.

Tešíme sa na vašu účasť!

Lutina, bazilikalutina.sk, 051/459 62 31
Každý deň: **svätá liturgia** (18.00h)
Štvrtok: **Akatist k sv. Mikulášovi** (17.30h)
Sobota: **svätá liturgia** (10.00h)
Nedeľa: **svätá liturgia** (08.00h, 10.00h
na Mariánskej hore, 18.00h)

09.06. Akatist požehnaní rodín (16.30 h);
Svätá liturgia s oslobodeniami (17.00h)

**Michalovce, bazilikaredeemptoristi.sk,
0902 275 145**

16.06. **Svätá liturgia**, Moleben k sv. Gerardo-
vi s uctením si jeho relikvií prvého stupňa sv.
Gerarda a požehnaním jeho šatkou (18.00h)
25.06. Moleben k bl. Metodovi (09.00
a 17.20 h); **svätá liturgia** s modlitbami
za uzdravenie (09.30 a 18.00h)

Klokočov, klokokovgrkat.sk, 0911 105 908

14.06. **Svätá liturgia a večer chvál** (18.00)

16.06. Mariánske večeradlo (08.00 h);

Akatist požehnaní rodín (08.45 h); **svätá
liturgia** za rodiny s pomazaním olejom
sv. Filomény (09.30h)

22.06. Adorácia, **svätá liturgia** s modlitbami
k sv. Charbelovi za uzdravenie

Litmanová, horazvir.sk, 0903 982 828

Každý deň: **svätá liturgia** (10.30h)

09.06. **Malá púť**: uctenie si ikony Presvätej
Bohorodičky, Akatist k Presvätej Bohoro-
dičke a rozjímavý ruženec (09.00 h), **svätá
liturgia** (10.30 h); pomazanie chorých
siedmimi kňazmi

centrumsigord.sk, 0903 983 316 – 7

06. – 09.05. **Kurz prípravy na manželstvo**.

Príspevok na kurz je 100 eur za osobu.

28. – 30.06. **Kurz Rúť**. Príspevok na kurz je
170 eur za manželský pár.

06. – 11.08. **Rodinný tábor – 1. turnus**.

V rámci programu prázdninového týždňa
sme pre vás pripravili tvorivé dielne, výlet
do prírody, spoločenské hry a ďalšie aktivity
nielen pre deti. Taktiež je pripravený čas
rodinnej modlitby, duchovného slova...

13. – 18.08. **Rodinný tábor – 2. turnus**

koinoniapo.sk,

f koinonia ján krstiteľ prešov

Komunitný dom Záborské

Nedeľa a sviatky: **svätá liturgia** (09.30 h)
na Youtube

Štvrtok: **Večer chvál a modlitieb za uzdra-
venie** (18.00h) na Youtube

cenacolo.sk, cdv_slovakia@hotmail.com

Ruženec za závislých: pondelok (17.00h)

v chráme sv. Petra a Pavla v Poprade; streda
(18.00h) v budove kláštora Sancta Mária
v Prešove; štvrtok (17.15h) v Chráme Božej
múdrosti vo Svidníku

15.06. **Deň otvorených dverí v Dome**

sv. Cyrila a Metoda v Kráľovej pri Senci

Klub Prešov: +421 907 197 990

romskamisja.sk, savore.sk, 0915 951 081

02.06. **SAVORE KURKE** – Centrum rómskej
misie Savore Sigord: otvorené nedeľné
stretnutie so svätou liturgiou (10.00 h),
biblickým vyučovaním (13.00h) a s chválami
(15.00h)

15.06. festival **Festrom 2024** v Hanušov-
ciach nad Topľou